

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego	5
W zakresie Epidemiologii	9
Analiza wykonania szczepień ochronnych obowiązkowych w województwie łódzkim w roku 2015	11
Ocena stanu sanitarno-higienicznego podmiotów leczniczych w województwie łódzkim w roku 2015	12
W zakresie Higieny Komunalnej	15
Stan sanitarny województw wraz z oceną obszarów w zakresie higieny komunalnej, w których w 2015 r. występowały zagrożenia dla zdrowia ludzi	15
Intensyfikacja działań skutkujących poprawą stanu sanitarnego woj. łódzkiego w 2015 r.	18
Zagadnienia wymagające intensyfikacji działań	18
W zakresie Higieny Pracy	19
Wnioski	20
W zakresie Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku	23
Charakterystyka stanu sanitarnego zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	23
Zakłady produkcji żywności	23
Obiekty obrotu żywności	25
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	27
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	28
Nadzór nad suplementami diety	29
Jakość zdrowotna środków spożywczych krajowych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego	29
Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz miejsca obrotu tymi produktami	32
Obiekty produkcji i konfekcjonowania kosmetyków	33
Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz kosmetyków	34
Wnioski	34
W zakresie Higieny Radiacyjnej	37
Nadzór bieżący	37
Monitoring skażeń promieniotwórczych środowiska i żywności na terenie województwa	38
Zdarzenia radiacyjne o zasięgu wojewódzkim	38
W zakresie Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego	39
W zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży	41
Żłobki i kluby dziecięce	41
Przedszkola	41
Szkoly	42
Warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego	43
Placówki z pobytem całodobowym	44
Placówki wsparcia dziennego	44
Placówki wychowania pozaszkolnego	45
Placówki wypoczynku letniego i zimowego	45
Podsumowanie	45

W zakresie Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej	47
Redukcja zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania wyrobów tytoniowych oraz narażenia na bierne palenie	47
Profilaktyka otyłości wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia	48
Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych	50
Profilaktyka HIV/AIDS	52
Nadzór nad środkami zastępczymi	53
Podsumowanie	55

Szanowni Państwo

*Urszula Sztuka-Polińska
Państwowy Wojewódzki
Inspektor Sanitarny
w Łodzi*

Przedstawiając niniejsze opracowanie wyrażam nadzieję, iż przybliży ono Państwu misję i zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej wynikające z ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1412) i obejmujące problematykę zdrowia publicznego.

Cel działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej skoncentrowany jest na ochronie zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobieganiu powstawania chorób, w tym zakaźnych i zawodowych.

Dzięki przeprowadzaniu systematycznych badań, analiz i kontroli dokonywany jest ciągły monitoring stanu sanitarnego województwa, co służy zapewnieniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców, a także sprzyja kształtowaniu odpowiednich postaw i zachowań prozdrowotnych.

Niniejsza, coroczna „Ocena stanu sanitarnego województwa łódzkiego” opracowana została przez zespół specjalistów Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, na podstawie własnych materiałów oraz nadesłanych przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego.

Przekazując Państwu przedmiotową publikację wyrażam nadzieję, że będzie ona stanowiła kompendium wiedzy o stanie sanitarnym regionu łódzkiego w 2015 roku.

PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Województwo łódzkie, leżące w geometrycznym centrum Polski, miało i nadal ma ogromne znaczenie dla jego rozwoju gospodarczego. Przez dwa stulecia województwo słynęło z produkcji włókienniczej i odzieżowej. Przemiany gospodarcze ostatnich lat zmieniły profil gospodarczy regionu. Obecnie najbardziej rozwiniętymi gałęziami są: przemysł lekki włókienniczy i odzieżowy, elektroniczny, elektromaszynowy i chemiczny.

Zajmując obszar **18219 km²** (**5,8%** powierzchni kraju) plasuje się na **9** miejscu co do wielkości wśród województw w kraju, a na **6** miejscu pod względem liczby mieszkańców (**2504136**).

Pod względem administracyjnym województwo dzieli się na **24** powiaty, w tym:

- **3** grodzkie: Łódź, Piotrków Trybunalski, Skierniewice;
- **21** ziemskich: bełchatowski, brzeziński, kutnowski, łaski, łączycki, łowicki, łódzko-wschodni, opoczyński, pabianicki, pajęczański, piotrkowski, poddębicki, radomszczański, rawski, sieradzki, skierniewicki, tomaszowski, wieluński, wieruszowski, zduńsko-wolski, zgierski;
- **177** gmin, w tym **18** miejskich, **133** wiejskich i **26** miejsko-wiejskich;
- **44** miasta, **5009** miejscowości wiejskich i **3494** sołectwa.

Państwowa Inspekcja Sanitarna od 01.01.2010 roku funkcjonuje w strukturze rządowej administracji zespolonej. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi jest organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu Postępowania Administracyjnego w stosunku do **21** państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego, a jednocześnie organem pierwszej instancji dla **1292** obiektów zlokalizowanych na terenie naszego województwa.

Wśród **21** powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych działających na terenie województwa **6** stacji dysponuje bazą laboratoryjną, natomiast **15** jest wyłącznie stacjami nadzorowymi.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi oraz Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Piotrkowie Trybunalskim i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skierniewicach posiadają pełnoprofilowe laboratoria.

Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne w Łodzi, Sieradzu, Wieluniu i Zduńskiej Woli posiadają laboratoria niepełnoprofilowe.

Od 2003 roku wyżej wymienione laboratoria tworzą zintegrowaną merytorycznie bazę laboratoryjną Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, w której wykonywane są badania dla wszystkich jednostek PIS województwa łódzkiego.

**BADANIA WYKONYWANE W ZINTEGROWANYCH MERYTORYCZNIE
LABORATORIACH PIS WOJ. ŁÓDZKIEGO:**

WSSE w Łodzi

Badania żywności
Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
Badania kosmetyków
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania wyrobów tytoniowych
Badania środowiska pracy
Badania radiologiczne
Badania z zakresu higieny środowiska
Badania czynników szkodliwych z materiałów budowlanych

PSSE w Zduńskiej Woli

Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska
Badania czynników szkodliwych z materiałów budowlanych

PSSE w Sieradzu

Badania epidemiologiczne

PSSE w Wieluniu

Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Łodzi

Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania środowiska pracy
Badania epidemiologiczne
Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Skierniewicach

Badania żywności
Badania kosmetyków
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska
Badania czynników szkodliwych z materiałów budowlanych

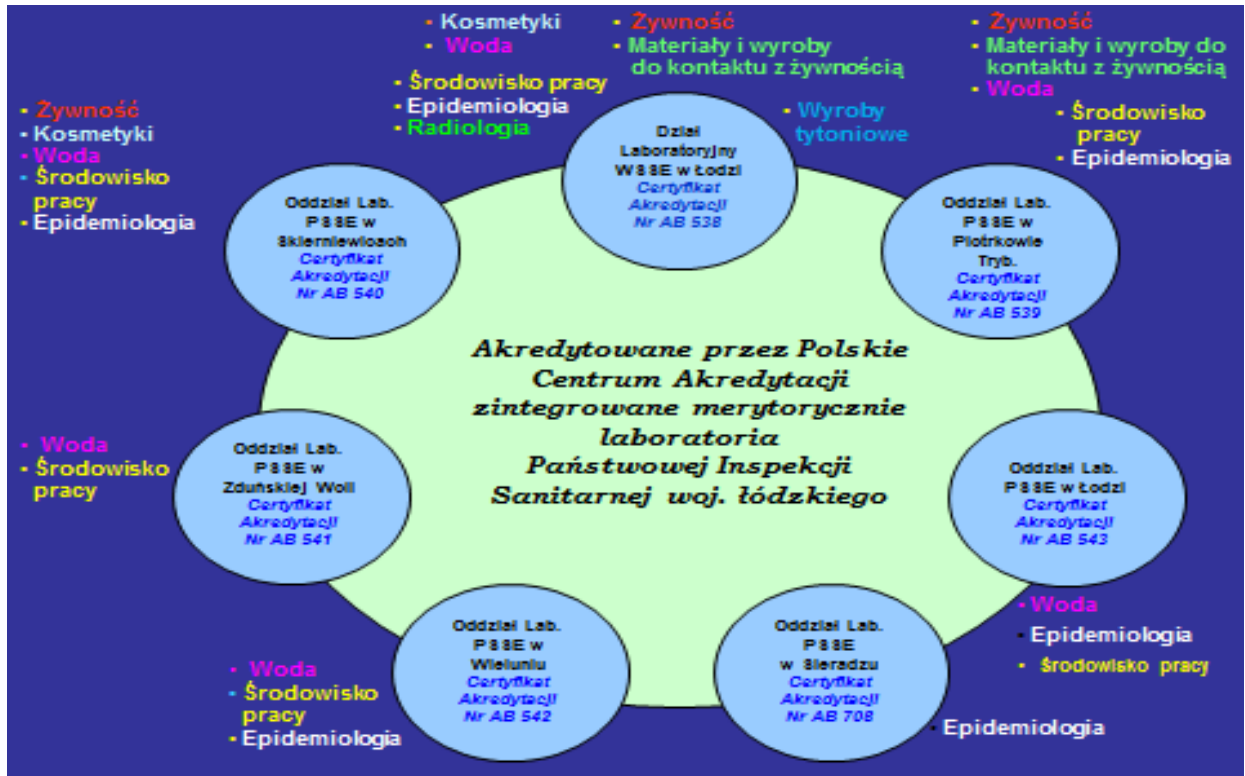

PSSE w Piotrkowie Trybunalskim

Badania żywności
Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska

Kompetencje techniczne laboratoriów potwierdzają Certyfikaty Akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji, które posiadają wszystkie laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego.

**AKREDYTACJA W ZINTEGROWANEJ MERYTORYCZNIE BAZIE LABORATORYJNEJ
PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO:**

Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Łodzi, jako jedyne w kraju laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wykonuje badania wyrobów tytoniowych.

Wdrożony w Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego system zarządzania w działalności laboratoryjnej, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025 poddawany jest co roku ocenie przez Polskie Centrum Akredytacji, w celu potwierdzenia kompetencji technicznych do wykonywania badań i pomiarów.

Funkcjonujący system zarządzania w działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17020, jest weryfikowany podczas procesu auditów wewnętrznych. Zapewnia on jednolity sposób prowadzenia działań kontrolnych w województwie łódzkim.

Doskonalenie funkcjonujących systemów zarządzania, stanowi gwarancję uzyskiwania wiarygodnych i użytecznych wyników badań i ocen zgodności prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Wymagają one od pracowników ciągłego podnoszenia kwalifikacji, co przedkłada się w konsekwencji na wyższą jakość wykonywania zadań.

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizując swoje zadania, na stałe współpracuje z innymi inspekcjami oraz organizacjami na szczeblu centralnym, wojewódzkim i powiatowym m.in. z: Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego - Państwowym Zakładem Higieny w Warszawie, Instytutem Żywności i Żywienia w Warszawie, Państwową Agencją Atomistyki, Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi, Inspekcją Weterynaryjną, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Łodzi, Państwową Inspekcją Pracy.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi w 2015 r. aktywnie uczestniczyła w kształceniu specjalizacyjnym kadry medycznej prowadząc następujące staże i specjalizacje podyplomowe:

- specjalizacja w dziedzinie epidemiologii dla lekarzy w systemie modułowym,
- specjalizacja w dziedzinie zdrowia publicznego dla dziedzin mających zastosowanie w ochronie zdrowia,
- staż kierunkowy dla lekarzy, w zakresie higieny pracy, w ramach specjalizacji z medycyny pracy,
- staż kierunkowy w ramach specjalizacji diagnostów laboratoryjnych w dziedzinie: zdrowie publiczne.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa łódzkiego prowadzą strony internetowe, na których zamieszczają informacje o bieżącej działalności, realizowanych programach, a także komunikaty dotyczące bezpieczeństwa sanitarnego.

W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII

W 2015 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w województwie łódzkim była korzystna tylko dla części rejestrowanych chorób (różyczka, świnka, gruźlica, inwazyjna choroba pneumokokowa, zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu, kiła). Niekorzystna sytuacja epidemiologiczna dotyczyła zakażeń jelitowych wywołanych przez *Clostridium difficile* i wirusowych, krztusca, ospy wietrznej, płonicy, inwazyjnej choroby wywołanej przez *Streptococcus pyogenes* i zakażeń wirusem HIV.

W 2015 r. w porównaniu z 2014 r. wzrosła zapadalność na wybrane zakażenia jelitowe bakteryjne i wirusowe. Szczególnie wysoką zapadalność odnotowano dla zakażeń jelitowych wirusowych (163,8 na 100 tys. ludności). Większość (**93,5%**) odnotowanych przypadków zatruc pokarmowych stanowiły zatrucia salmonelozowe. **54,7%** zakażeń bakteryjnych było wywołanych przez *Clostridium difficile*, a **8%** przez chorobotwórcze szczepy *Escherichia coli*. Natomiast czynnikiem etiologicznym zakażeń wirusowych były najczęściej rotawirusy (**66,5%**), rzadziej norowirusy (**4,8%**).

W 2015 r. zarejestrowano także **14** przypadków jersiniozy jelitowej i **4** przypadki jersiniozy pozajelitowej (postać stawowa), **453** przypadki zakażeń wywołanych przez *Clostridium difficile* (w 2014 r.-270 przypadków), **5** przypadków listeriozy (w tym 3 zakończone zgonem) i **2** rodzime przypadki duru rzekomego typu B u osób w 3 r.ż. i 44 lata.

W 2015 r. odnotowano **25** ognisk zbiorowych zatruc/zakażeń pokarmowych, w tym **13** w mieszkaniach prywatnych i **6** w szpitalach. Pozostałe pojedyncze ogniska odnotowano m.in. w restauracji, pizzerii, domu pomocy społecznej, ośrodka sportowym, hotelu i centrum szkoleniowym. Najczęstszymi ustalonymi czynnikami etiologicznymi tych ognisk były bakterie *Salmonella* i rotawirusy. Główną podejrzaną przyczyną wystąpienia ognisk wywołanych przez bakterie *Salmonella* było użycie do potraw jaj kurzych poddanych niewystarczającej obróbce cieplnej oraz zaniedbania higieniczne w przygotowywaniu potraw i ich przechowywaniu. Największe ognisko zgłoszone w 2015 r. wystąpiło w związku z poczęstunkiem zorganizowanym podczas szkolenia w centrum dydaktycznym w Łodzi.

W ognisku tym zachorowały **53** osoby i nie udało się ustalić czynnika etiologicznego.

W 2015 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym spadła zapadalność na różyczkę i świnkę. Wzrosła zapadalność na krztusiec (z 12,16 do **26,96**), ospę wietrzną (z 390,60 do **415,79**) i płonicę (z 28,52 do **52,51**). Nie odnotowano zachorowań na odrę. Zarejestrowano **3** przypadki ostrych porażenia wiotkich u dzieci w wieku 0-14 lat. U wszystkich tych dzieci rozpoznano zespół Guillain-Barre.

W 2015 r. w województwie łódzkim wzrosła zapadalność na wzv typu B przewlekłe i BNO (z 5,82 do **12,46**), co głównie związane było ze zmianą sposobu rejestracji tej choroby. Zapadalność na wzv typu C wg. def. z 2014 r. - przypadki potwierdzone laboratoryjnie nie uległa istotnej zmianie (**14,70**). Odnotowano **8** przypadków wzv typu A (w 2014 r. - 7 przypadków), w tym 2 przypadki u osób, które wróciły z podróży zagranicznych do Afryki i Europy. U 6 pozostałych osób wywiad wskazywał na możliwość zakażenia podczas spożywania niemytych owoców (maliny, truskawki, borówki). Większość rejestrowanych przypadków wzv typu B i C stanowią przypadki przewlekłe, o wieloletnim przebiegu, będące rezultatem zakażeń, do których doszło kilka lub kilkanaście lat wcześniej. Zapadalność na wzv typu C była w 2015 r. wyższa od zapadalności na wzv typu B. W 2015 r. zarejestrowano **1** przypadek ostrego wzv typu B (w 2014 r.-7) i **2** przypadki ostrego wzv typu C (w 2014 r. - 5).

W 2015 r. odnotowano **504** zachorowania na gruźlicę (zapadalność **20,09**), czyli o 29 przypadków mniej niż w 2014 r. (533 przypadki). Najwyższą zapadalność odnotowano u osób w wieku 65 lat i powyżej (**36,02**), zaś najniższą wśród dzieci w wieku 0-14 lat (**0,29**). Nieco wyższą zapadalność na gruźlicę notowano wśród mieszkańców miast (**20,53**) niż wsi (**19,34**). Częściej na gruźlicę chorowali mężczyźni (**69,6%**) niż kobiety.

W sezonie epidemicznym 2014/2015 (01.09.2014 r.-30.04.2015 r.) w województwie łódzkim zgłoszono **169444** zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę, w tym **68274** u dzieci do 14 r.ż. (**40,3%**). U osób chorych wykryto wirusy grypy typu B, A i wirusy paragrypy typu 3. Natomiast w czasie aktualnie trwającego sezonu epidemicznego 2015/2016 (od 01.09.2015 r.) do dnia 22.02.2016 r. zgłoszono **123181** zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, w tym u dzieci do 14 r.ż. **57507** przypadków (**46,7%**). W obecnie trwającym sezonie epidemicznym dotychczas u osób chorych wykryto wirusy grypy typu A/H1N1, B, A, wirusy paragrypy typu 3 i wirusy RSV.

W 2015 r. odnotowano **96** przypadków nowych zakażeń HIV osób przebywających na terenie województwa łódzkiego (59 w 2014 r.). **86,5%** zakażonych stanowili mężczyźni, a **13,5%** kobiety. Osoby zakażone były w wieku 19-73 lata. Najwięcej zakażonych zarejestrowano wśród osób w wieku 20-39 lat. Od kilku lat obserwuje się wzrost liczby zakażeń drogą ryzykownych zachowań seksualnych: homo- i heteroseksualnych oraz zakażeń wykrywanych w fazie AIDS, a także spadek liczby zakażeń u osób stosujących środki odurzające. W 2015 r. zarejestrowano **8** przypadków zachorowań na AIDS (**21** w 2014 r.) osób przebywających na terenie województwa łódzkiego. Chorzy byli w wieku 26-57 lat. Zachorowali mężczyźni. Zmarła **1** osoba. Od początku rejestracji tj. od 1986 r. w województwie łódzkim zarejestrowano **1076** przypadków zakażeń HIV, zaś na AIDS zachorowało **237** osób zakażonych, z których **85** zmarło.

Liczba odnotowanych w 2015 r. przypadków inwazyjnej choroby meningokokowej nie uległa istotnej zmianie w porównaniu z rokiem wcześniejszym (**10** przypadków w 2015 r. i **11** przypadków w 2014 r.). Spadła natomiast liczba zarejestrowanych przypadków inwazyjnej choroby pneumokokowej (z 28 do **15**) i wzrosła liczba odnotowanych przypadków inwazyjnej choroby wywołanej przez *Streptococcus pyogenes* (z 291 do **364**). Zarejestrowano 1 przypadek zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych wywołany przez *Haemophilus influenzae* typu b u osoby dorosłej.

W 2015 r. spadła liczba zarejestrowanych przypadków zapaleń opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu (z 148 do **128**), podczas gdy liczba przypadków zapaleń mózgu wzrosła z 15 do **16**. Odnotowano **7** przypadków opryszczkowego zapalenia mózgu i **3** przypadki kleszczowego zapalenia mózgu.

W 2015 r. wzrosła zapadalność na boreliozę (z 16,05 do **17,67**). Zarejestrowano **1** przypadek prawdopodobny zachorowania na tężec 39-letniego mężczyzny, **1** przypadek prawdopodobny choroby Creutzfeldta-Jakoba 57-letniej kobiety, zakończony zgonem i **3** przypadki choroby legionistów, w tym 1 przypadek u osoby, która nie podróżowała przed zachorowaniem.

Spośród chorób importowanych w 2015 r. odnotowano **2** przypadki choroby legionistów po powrocie z Rosji i Zjednoczonych Emiratów Arabskich, **2** przypadki malarii po powrocie z Kongo i Nigerii oraz **1** przypadek czerwonki bakteryjnej po powrocie z Mali.

Spośród chorób przenoszonych drogą płciową w 2015 r. odnotowano **81** przypadków kiły (w tym **1** przypadek kiły wrodzonej), **14** przypadków rzeżączki i **4** przypadki choroby wywołanej przez *Chlamydie*. W porównaniu z 2014 r. wzrosła liczba zachorowań na rzeżączkę oraz spadła liczba zachorowań na kiłę i choroby wywołane przez *Chlamydie*.

Wśród wrodzonych chorób zakaźnych i pasożytniczych odnotowano również **1** przypadek toksoplazmozy wrodzonej.

W 2015 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym odnotowano spadek liczby osób pokąsanych przez zwierzęta i szczepionych przeciwko wścieklicznie (z 644 do **558**) przy jednoczesnym spadku ogólnej liczby osób pokąsanych (z 3228 do **2872**). Zarejestrowano 50 przypadków kontaktu ludzi ze zwierzętami dzikimi. Od 2005 r. na terenie województwa łódzkiego nie rejestruje się zachorowań zwierząt na wścieklicznę.

W 2015 r. zarejestrowano **82** przypadki zgonów z powodu zakażeń i chorób zakaźnych (w 2014 r. - 77 przypadki). Ponad **50%** zgonów stanowiły zgony osób chorych na gruźlicę.

Odnotowano **15** zgonów osób, u których rozpoznano zakażenie jelitowe wywołane przez *Clostridium difficile* i **11** zgonów osób chorych na bakteryjne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu. Spośród chorób inwazyjnych odnotowano **1** przypadek zgonu dziecka w 1 r.ż. z powodu inwazyjnej choroby meningokokowej i **6** przypadków zgonów chorych z powodu inwazyjnej choroby pneumokokowej, w tym dziecka w 1 r.ż i **5** osób dorosłych.

Analiza wykonania szczepień ochronnych obowiązkowych w województwie łódzkim w roku 2015

Przeciwno gruźlicy zaszczepiono **99%** dzieci urodzonych w 2015 r. (w 2014 r.-98,9%). W pierwszej dobie życia zaszczepiono **87,6%** noworodków (w roku wcześniejszym-81,1%).

Pierwszą dawką szczepionki przeciwko wzv typu B szczepione są dzieci w pierwszej dobie życia, kolejne dawki podawane są w 2 i 7 m.ż. W 2015 r. odsetek dzieci zaszczepionych przeciwko wzv typu B w 1 r.ż. wynosił **87,6%** (w 2014r.-86,8%).

W 1 r.ż. dzieci otrzymują trzy dawki szczepionki DTP (szczepienie pierwotne), zaś w 2 r.ż. jedną dawkę szczepienia uzupełniającego. Dzieci z przeciwwskazaniami do szczepienia szczepionką DTP otrzymują szczepionkę przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi zawierającą acelularny komponent krztuśca (DTaP) lub szczepionkę DT. Szczepionka DTaP jest podawana wszystkim dzieciom w 6 r.ż. Szczepienia przeciwko błonicy i tężcowi (szczepionką Td) są wykonywane w 14 i 19 r.ż. Szczepienie pierwotne szczepionką DTP wykonano u **56,1%** dzieci urodzonych w 2015 r. (w 2014 r. – 56,6%). Cykl szczepienia pierwotnego i dawkę uzupełniającą szczepionki DTP otrzymało **96,9%** dzieci urodzonych w 2014 r. (w roku wcześniejszym-97,6%). Szczepionką DTaP zaszczepiono **45,7%** dzieci w 6 r.ż. (w roku poprzednim-71,8%). Przeciwno błonicy i tężcowi zaszczepiono **94,2%** dzieci w 14 r.ż. (w 2014 r.-95,5%) i **86,8%** młodzieży w 19 r.ż. (w roku poprzednim – 85,5%).

Szczepienia przeciwko poliomyelitis obejmują dwie dawki szczepionki inaktywowanej IPV w 1 r.ż. w ramach szczepienia pierwotnego i dawkę uzupełniającą w 2 r.ż. W 2015 r. szczepieniami przeciwko poliomyelitis objęto **56%** dzieci w 1 r.ż. (w 2014 r.-56,6%). Szczepienie pierwotne i dawkę uzupełniającą otrzymało **96,8%** dzieci w 2 r.ż. (97,6% w roku poprzednim). Dzieci w 6 r.ż. otrzymują szczepionkę atenuowaną OPV jako dawkę przypominającą. Szczepieniem tym objęto **49,2%** dzieci (71,1% w 2014 r.).

Pierwsza dawka szczepienia przeciwko odrze, śwince i różyczce jest podawana dzieciom w 13-15 m.ż., zaś dawka przypominająca w 10 r.ż. Szczepionką potrójną zaszczepiono **77,4%** dzieci w 2 r.ż. (w 2014 r.-80,9%). Natomiast w 10 r.ż. zaszczepiono **94,9%** dzieci (w roku poprzednim-94,4%).

Pełen cykl szczepień przeciwko zakażeniom *Haemophilus influenzae* typu b rozpoczęty u dzieci w 2 m.ż., składa się z trzech dawek szczepienia pierwotnego, podanych w 1 r.ż. oraz dawki uzupełniającej podanej w 2 r.ż. Dzieci, u których szczepienie rozpoczęto między 6 a 12 m.ż. powinny otrzymać dwie dawki szczepionki w cyklu szczepień pierwotnych oraz jedną dawkę uzupełniającą, po roku od podania drugiej dawki. Dzieciom powyżej 1 r.ż. podaje się jedną dawkę szczepionki. Szczepienia pierwotne przeciwko zakażeniom *Haemophilus influenzae* typu b wykonano u **56%** dzieci urodzonych w 2015 r. (w 2014 r.-56,7%). Natomiast **96,8%** dzieci urodzonych w 2014 r. zaszczepiono pierwotną lub uzupełniającą dawką szczepionki (w roku wcześniejszym-97,5%).

Wykonanie obowiązkowych szczepień ochronnych w województwie łódzkim nadal utrzymuje się na wysokim poziomie, jednakże w 2015 r. podobnie jak w roku wcześniejszym nastąpił dalszy spadek wykonania szczepień obowiązkowych. Dotyczył on wybranych szczepień wykonywanych u dzieci w 1, 2, 6 i 14 r.ż. Od kilku lat w województwie łódzkim, podobnie jak w całym kraju zwiększa się liczba osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych. W II półroczu 2015 r. do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim zgłoszono informację o **886** osobach – rodzicach/opiekunach dzieci uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych.

Jako najczęstszą przyczynę uchylania się rodziców/opiekunów dzieci od obowiązku szczepień ochronnych (31%) wskazywano wpływ ruchów antyszczepionkowych, rzadziej wpływ środowisk propagujących medycynę alternatywną, odrębności kulturowe, religijne lub etniczne oraz wcześniejszy NOP u osoby zobowiązanej.

W 2015 r. na terenie województwa łódzkiego odnotowano **94** przypadki niepożądanych odczynów poszczepiennych (w 2014 r. - **138** przypadków). W większości były to łagodne NOP -y. Nie odnotowano żadnego przypadku ciężkiego NOP-u.

Ocena stanu sanitarno-higienicznego podmiotów leczniczych w województwie łódzkim w roku 2015

Pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim w 2015 r. znajdowały się **3794** podmioty lecznicze (**57** szpitali), w tym **94** placówki (**13** szpitali) pod bezpośrednim nadzorem Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi. Placówki nadzorowane były w zakresie oceny stanu sanitarno-technicznego, czystości bieżącej, zabezpieczenia przeciwepidemicznego, w tym prawidłowości procesów dezynfekcji i sterylizacji, przeprowadzania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, zaopatrzenia w wodę, ujęć awaryjnych, postępowania z bielizną, gospodarki odpadami oraz zagadnień z zakresu żywności i żywienia.

W 2015 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego Pionu Epidemiologii przeprowadzili **4110** kontroli sanitarnych w podmiotach leczniczych. W wyniku przeprowadzonych kontroli oraz wizji lokalnych na wnioski placówek wydano **625** decyzji zobowiązujących do poprawy stanu sanitarno-technicznego lub opiniujących w celu rejestracji placówek oraz nałożono **19** mandatów karnych na sumę **7600 zł**.

Stan sanitarno-techniczny placówek medycznych na terenie województwa łódzkiego należy określić jako dobry. Duża część placówek jest wyremontowana, spełnia stawiane im wymagania. Nadal są jednak placówki, w których niezbędna jest poprawa stanu sanitarno-technicznego i przeprowadzenie prac dostosowujących do wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012 r. w *sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą* (Dz. U. z 2012 r., poz. 739).

Podczas przeprowadzonych w 2015 r. kontroli sanitarnych najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami były: brak dostosowań dla osób niepełnosprawnych, nieprawidłowa organizacja pomieszczeń i wentylacja na blokach operacyjnych i salach intensywnej opieki medycznej, brak odpowiedniego zaplecza jak: magazyny, odpowiednio wyposażone brudowniki, brak postępowego, jednokierunkowego ruchu pacjentów, narzędzi i sprzętu medycznego, brak dostępu do łóżek z 3 stron oraz nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i sprzętów.

W 2015 r. wydano decyzje administracyjne na poprawę stanu sanitarno-technicznego m.in. następujących placówek:

- Centrum Dializa Sp. z o.o. Szpital w Łasku – decyzja dotycząca Oddziału Położniczo-Ginekologicznego, Oddziału Neonatologii i laboratorium
- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Zgierzu – decyzja dotycząca traktu porodowego, Oddziału Laryngologii, Przychodni Specjalistycznej, Izby Przyjęć i Zakładu Patomorfologii
- AMG Szpital w Rawie Mazowieckiej – decyzja dotycząca Oddziału Gruźlicy i Chorób Płuc
- Samodzielny Szpital Wojewódzki w Piotrkowie Trybunalskim – decyzja dotycząca Oddziału Gastrologii
- NZOZ „Care” w Zgierzu – decyzja dotycząca pomieszczeń oddziałów.

W 2015 r. przeprowadzane były prace remontowe i modernizacyjne w wielu placówkach, w tym prace mające na celu poprawę stanu sanitarno-technicznego poszczególnych pomieszczeń i sprzętów oraz dostosowanie placówek do wymagań ww. rozporządzenia, m.in.:

- ZOZ w Łowiczu – remont i modernizacja Oddziału Fizjoterapii i Rehabilitacji w Stanisławowie
- Wojewódzki Szpital Zespolony w Skierniewicach – oddano do użytku lądowisko dla śmigłowców Lotniczego Pogotowia Ratunkowego.

Zgodnie z ustawą z dnia 25 września 2015 r. *o zmianie ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym, ustawy o działalności leczniczej oraz ustawy o zmianie ustawy o działalności leczniczej oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2015r., poz. 1887) termin dostosowania podmiotów leczniczych do wymagań ww. rozporządzenia został przedłużony do dnia 31.12.2017 r. (wcześniejszy termin – 31.12.2016 r.).

Dużym utrudnieniem podczas wykonywania prac remontowych i modernizacyjnych w placówkach jest znaczny stopień wyeksploatowania budynków oraz niekorzystne rozwiązania architektoniczne (np. krzyżujące się ciągi komunikacyjne).

Zabezpieczenie przeciwepidemiczne podmiotów leczniczych na terenie województwa łódzkiego można określić jako właściwe. Zaopatrzenie w materiały i sprzęt medyczny jednorazowego użytku jest dostateczne.

W 8 podmiotach leczniczych w województwie łódzkim znajdują się czynne komory dezynfekcyjne: Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 1 w Łodzi, Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi, Samodzielny Szpital Wojewódzki w Piotrkowie Trybunalskim, Tomaszowskie Centrum Zdrowia Sp. z o.o. w Tomaszowie Mazowieckim, SPZOZ w Sieradzu, Centrum Dializa Sp. z o.o. Szpital w Łasku, SPZOZ w Łęczycy i Wojewódzki Szpital Zespolony w Skierniewicach.

We wszystkich podmiotach leczniczych sterylizacja narzędzi, materiałów opatrunkowych, bielizny odbywa się w autoklawach (para wodna pod zwiększonym ciśnieniem), na miejscu w placówkach lub podpisane są umowy na świadczenie usług sterylizacyjnych z innymi podmiotami.

W 12 szpitalach na terenie województwa łódzkiego zorganizowane są sterylizatornie z podziałem na strefę brudną, czystą i sterylną. Wykonywane są tam wszystkie czynności związane z przygotowaniem sprzętu wielokrotnego użytku i bielizny, jak: dezynfekcja, mycie w automatycznych urządzeniach, sortowanie, pakowanie, sterylizacja i magazynowanie w wyznaczonych do tego celu pomieszczeniach.

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się jedna sterylizatornia zorganizowana poza podmiotem leczniczym. Jest to Centralna Sterylizatornia Toruńskich Zakładów Materiałów Opatrunkowych w Łodzi. Świadczy ona usługi w zakresie sterylizacji oraz usługi w pełnym zakresie (dezynfekcja, mycie, pakowanie, sterylizacja). Sterylizatornia ta wyposażona jest w 1 sterylizator plazmowy i 4 autoklawy parowe (przelotowe). W części przygotowawczej znajduje się myjnia przelotowa. Magazyn do przechowywania materiału sterylnego wyposażony jest w monitoring temperatury i wilgotności. Sterylizatornia posiada certyfikat ISO i świadczy usługi innym podmiotom.

W podmiotach leczniczych, które nie posiadają sterylizatorni zgodnie z obowiązującymi przepisami, sprzęt przygotowany jest na blokach operacyjnych i oddziałach, natomiast proces sterylizacji odbywa się w tzw. „centralnych sterylizatorniach” tj. w pomieszczeniach, gdzie znajdują się urządzenia sterylizujące.

W placówkach lecznictwa otwartego sterylizacja odbywa się także w autoklawach parowych znajdujących się w gabinetach zabiegowych lub punktach sterylizacyjnych. Część placówek lecznictwa otwartego ma zawarte umowy na sterylizację z innymi podmiotami.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. *o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi* (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 947, ze zmianami) kierownicy podmiotów leczniczych oraz inne osoby udzielające świadczeń zdrowotnych są obowiązani do podejmowania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, a w podmiotach leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne powołane są zespoły i komitety kontroli zakażeń szpitalnych.

Do działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych należą monitorowanie zakażeń związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych i czynników alarmowych, ocena ryzyka wystąpienia zakażeń, opracowywanie i aktualizowanie procedur zapobiegających zakażeniom i chorobom zakaźnym, stosowanie środków ochrony indywidualnej i zbiorowej, wykonywanie badań laboratoryjnych, analiza lokalnej sytuacji epidemiologicznej w celu optymalizacji profilaktyki i terapii antybiotykowej oraz prowadzenie kontroli wewnętrznych.

Kierownicy podmiotów leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne są obowiązani do organizacji udzielania świadczeń zdrowotnych w sposób zapewniający zapobieganie zakażeniom szpitalnym i szerzeniu się czynników alarmowych oraz warunki izolacji pacjentów z zakażeniem lub chorobą zakaźną i pacjentów szczególnie podatnych na zakażenia szpitalne, wykonywania badań laboratoryjnych w ciągu całej doby, wykonywania badań mikrobiologicznych oraz przekazywanie właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu raportów o bieżącej sytuacji epidemiologicznej szpitala i ogniskach epidemicznych.

Z roku na rok obserwowana jest poprawa realizacji ww. działań w podmiotach leczniczych. Zwiększają się też kwalifikacje członków zespołów kontroli zakażeń szpitalnych.

W 2015 r. do państwowych inspektorów sanitarnych w województwie łódzkim zgłoszono **24** ogniska epidemiczne w szpitalach (**25** w 2014 r.). Większość zachorowań w zgłoszonych ogniskach były to nieżyty żołądkowo–jelitowe najczęściej wywołane przez *Clostridium difficile* lub rotawirusy. W pojedynczych zgłoszonych ogniskach wywołanych przez bakterie odporne na antybiotyki uznawane za czynniki alarmowe (MRSA, KPC, *Acinetobacter baumannii* i inne) u pacjentów zakażonych występowały objawy infekcji dróg oddechowych, układu moczowego i skóry.

Nadal poprawy wymaga wykonywanie badań mikrobiologicznych w podmiotach leczniczych w celu wykrywania czynników etiologicznych zakażeń. W 2014r. średnia liczba badań mikrobiologicznych na łóżko szpitalne w województwie łódzkim wynosiła około **15** (w 2013 r.-około **17**).

W 2014 r. najczęściej wykrywanymi czynnikami alarmowymi u pacjentów przebywających w podmiotach leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne w województwie łódzkim były: rotawirusy (25,2%), *Klebsiella pneumoniae* wytwarzające beta-laktamazy o rozszerzonym spektrum substratowym (20,5%), MRSA (15,6%), *Clostridium difficile* (9,3%) i *Escherichia coli* wytwarzające beta-laktamazy o rozszerzonym spektrum substratowym (9,3%). W porównaniu z 2013 r. częściej wykrywane były rotawirusy, MRSA i *Klebsiella pneumoniae* odporne na antybiotyki.

Aktualnie opracowywane są dane dotyczące czynników alarmowych i liczby badań mikrobiologicznych w 2015 r. w szpitalach w województwie łódzkim.

Podane dane liczbowe dotyczące nadzoru epidemiologicznego nad chorobami zakaźnymi, nadzoru sanitarnego nad podmiotami leczniczymi i wykonywaniem szczepień ochronnych są danymi według stanu na dzień 25.02.2016 r. i mogą ulec niewielkim zmianom. Zapadalność na choroby zakaźne policzona została w odniesieniu do liczby ludności w województwie łódzkim w dniu 30.06.2014 r., z uwagi na brak odpowiednich danych statystycznych z 2015 r. w czasie przygotowywania analizy.

Przygotowała:

Anna Guzek

Kierownik Oddziału Nadzoru Epidemiologii WSSE

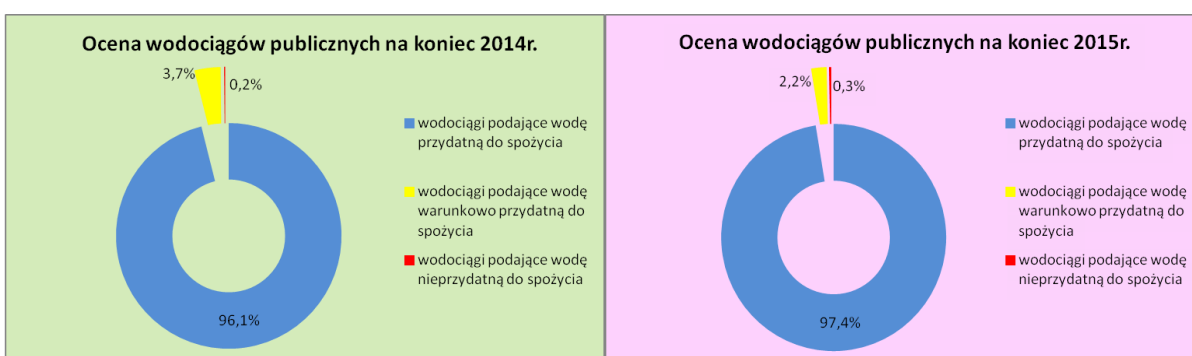
W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

I. Stan sanitarny województwa wraz z oceną obszarów w zakresie higieny komunalnej, w których w 2015 r. występowały zagrożenia dla zdrowia ludzi.

Jakość wody do spożycia w wodociągach zaopatrujących mieszkańców woj. łódzkiego.

Mieszkańcy województwa łódzkiego zaopatrywani są w wodę do spożycia przez **586** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Jakość wody do spożycia w 99,7% wodociągów (stan na dzień 31.12.2015 r.) oceniono jako przydatną do spożycia w tym warunkowo przydatną do spożycia w ok. 2,3% wodociągów (**13** wodociągów). W **2** wodociągach woda na koniec roku oceniona została jako nieprzydatna do spożycia. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba wodociągów podających wodę nieodpowiadającą wymaganiom nieznacznie się zwiększyła (o **1** wodociąg), co przedstawiają poniższe wykresy.

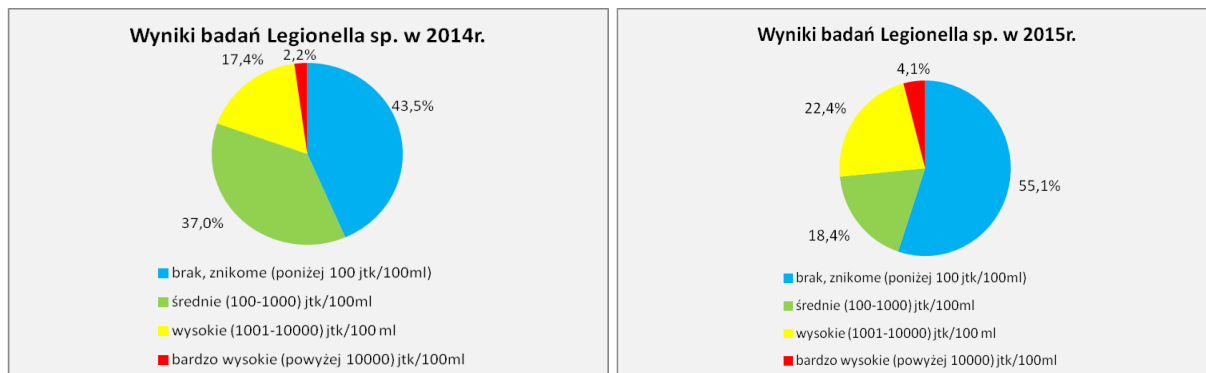
Mieszkańcy woj. łódzkiego piją wodę dobrej jakości bez zanieczyszczeń mikrobiologicznych i chemicznych. Na ocenę wodociągów jako podających wodę o warunkowej przydatności do spożycia wpływały przekroczenia zawartości żelaza, manganu oraz w nielicznych przypadkach jonu amonowego, chlorków, czyli parametrów, które nie powodują zagrożenia dla zdrowia i życia konsumentów wody.

W trakcie 2015 r. w **34** wodociągach (o **9** mniej w stosunku do 2014 r.) wystąpiły krótkotrwałe zanieczyszczenia mikrobiologiczne - głównie bakterie grupy coli i ogólna liczba mikroorganizmów. Na wodociągi, gdzie stwierdzono przekroczenia ogólnej liczby mikroorganizmów lub niewielkiej liczby bakterii grupy coli wydawane były przez PPIS decyzje o warunkowej przydatności wody pod warunkiem jej przegotowania oraz nakazujące producentom podjęcie dezynfekcji wody. W przypadku stwierdzenia mikroorganizmów patogennych: *Escherichia coli* lub *Enterokoki* (**5** wodociągów) wydawano decyzje z rygorem natychmiastowej wykonalności, nakazujące zapewnić odbiorcom wodę przydatną do spożycia. Jakość wody została doprowadzona do wymagań określonych w rozporządzeniu, wobec czego na koniec roku wodociągi zostały ocenione jako dobre.

*Stopień skolonizowania instalacji wody ciepłej bakteriami *Legionella sp.* w stacjonarnych podmiotach leczniczych oraz obiektach zamieszkania zbiorowego.*

Ciepła woda użytkowa jest środowiskiem dla rozwoju bakterii *Legionella sp.* Czynnikiem sprzyjającym ich rozwojowi i namnażaniu jest temperatura wody w zakresie 20 -48°C. Do zakażenia bakteriami *Legionella sp.* dochodzi na skutek wdychania skażonego aerozolu wodno-powietrznego. Osobami narażonymi na zakażenia są chorzy przebywający w szpitalach, zakładach opiekuńczo-leczniczych, mieszkańcy domów pomocy społecznej i innych obiektów zamieszkania zbiorowego itp. Szczególnie narażone są osoby chore przebywające w stacjonarnych podmiotach leczniczych.

W 2015 r. w **49** obiektach szpitalnych na terenie woj. łódzkiego przeprowadzono w ramach nadzoru badanie ciepłej wody użytkowej na obecność pałeczek Legionella sp. Na **49** przebadanych szpitali (**160** oddziałów), w **22** szpitalach (**48** oddziałów) stwierdzono skolonizowanie Legionella sp. instalacji ciepłej wody użytkowej.

Monitoring instalacji wody ciepłej pozwala stwierdzić, że w 2015 r. przebadano o **3** szpitale więcej niż w roku 2014 r., a odsetek szpitali, w których stwierdzono przekroczenie Legionella sp. zmalał z ok. 57% do 45%. W **2** szpitalach stwierdzono w 2015 r. skolonizowanie instalacji wody ciepłej użytkowej na poziomie bardzo wysokim tj. powyżej 10000 jtk/100 ml.

W wyniku prowadzonego przez PWIS w Łodzi i PPIS woj. łódzkiego postępowania administracyjnego (**16** decyzji), zobowiązującego dyrekcje szpitali do doprowadzenia jakości wody ciepłej do wymagań określonych rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody do spożycia przez ludzi, uzyskano poprawę – tylko w **4** szpitalach jakość wody ciepłej na koniec 2015 r. nie odpowiadała wymaganiom.

W 2015 r. przebadano również wodę ciepłą w **141** obiektach zamieszkania zbiorowego. Badania wykonano w **61** domach pomocy społecznej (w **11** z nich stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej liczby Legionella sp.) oraz w **80** innych obiektach zamieszkania zbiorowego takich jak: domy dziecka, internaty, bursy, ośrodki wychowawcze, hotele, areszty śledcze (w **18** z nich stwierdzono przekroczenia). W wyniku skolonizowania instalacji wody ciepłej Legionella sp. PWIS w Łodzi oraz PPIS prowadzili postępowania administracyjne – w tej grupie obiektów wydano **21** decyzji, w wyniku których doprowadzono jakość wody ciepłej do obowiązujących wymagań w większości z nich, z wyjątkiem **1** obiektu (dom dziecka). Systematyczne badania wody ciepłej prowadzone przez PIS woj. łódzkiego w 2015 r. pozwoliły na ocenę stopnia skolonizowania instalacji w obiektach zamieszkania zbiorowego i stacjonarnych podmiotach leczniczych bakteriami Legionella sp. i podejmowanie na bieżąco działań interwencyjnych w przypadku wystąpienia tego zjawiska, celem ochrony zdrowia użytkowników ww. obiektów. Pozytywnym zjawiskiem jest doprowadzenie jakości wody ciepłej do obowiązujących wymagań na koniec 2015 r. w 90% obiektów, w których wystąpiło przekroczenie.

Jakość wody w kąpieliskach.

Na terenie woj. łódzkiego w 2015 r. funkcjonowało **5** kąpielisk zgłoszonych przez organizatorów i zatwierdzonych uchwałą rady gminy czyli tyle samo co w roku 2014.

Były to: „Wawrzkowizna” pow. bełchatowski, „Tatar” w Rawie Mazowieckiej, „Zadębie” w Skierniewicach, Przedbórz, pow. radomszczański, „Mrożyczka” w Głownie powiat zgierski. W ramach nadzoru oceniania była jakość wody w kąpieliskach pod względem bakteriologicznym z uwzględnieniem liczby Escherichia coli i paciorkowców kałowych oraz dokonywana była ocena wizualna jakości wody m.in. pod względem zakwitów glonów.

Jakość wody w **3** kąpieliskach odpowiadała wymaganiom w całym sezonie 2015.

Dwa kąpieliska były czasowo unieruchomione z powodu jakości wody niezgodnej z obowiązującymi wymaganiami i ocenionej przez PPIS jako nieprzydatna do kąpielii.

W kąpielisku „Zadębie” w Skierniewicach obowiązywał zakaz kąpieli wydany przez PPIS w Skierniewicach przez pierwszą połowę lipca z powodu zakwitnięcia sinic; kąpielisko oceniono w sezonie jednak pozytywnie z uwagi na krótkotrwałe przekroczenia, pod względem bakteriologicznym jakość wody odpowiadała wymaganiom

W kąpielisku „Mroźyczka” wystąpił dwukrotnie czasowy zakwit sinic, skutkujący oceną wody jako nieprzydatną do kąpieli i wprowadzeniem tymczasowego zakazu kąpieli przez PPIS w Zgierzu.

W 2015 r. dokonano po raz drugi klasyfikacji jakości wody w kąpieliskach na podstawie czteroletniego zestawu wyników badania bakteriologicznego wody za lata 2012-2015:

1. „Wawrzkowizna” – jakość doskonała,
2. Zbiornik Wodny Przedbórz – jakość dobra,
3. „Tatar” w Rawie Mazowieckiej – jakość dobra,
4. „Zadębie” w Skierniewicach – jakość dobra,
5. „Mroźyczka” w Głownie – jakość doskonała.

Jakość wody w basenach kąpielowych.

W woj. łódzkim w 2015 r. funkcjonowało **78** basenów, w tym **57** krytych (**2** parki wodne), **16** odkrytych i **5** mieszanych. W 2015 r. ze względu na brak wykonawczych przepisów prawnych regulujących jakość wody w pływalniach nadzór organów PIS w tym zakresie sprawowany był zgodnie z „Wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie wymagań jakości wody oraz warunków sanitarno-higienicznych na pływalniach”.

Z uwagi na potencjalne zagrożenia dla zdrowia kąpiących się wynikające z możliwości zanieczyszczenia bakteriologicznego wody w basenach, w ramach nadzoru kontrolowano jakość wody do kąpieli głównie pod względem mikrobiologicznym z uwzględnieniem parametrów: *Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa*, ogólna liczba mikroorganizmów w 36°C, *Legionella sp.* Jakość wody w pływalniach nie budziła zastrzeżeń.

W 2015 r. występujące jedynie krótkotrwałe zanieczyszczenia mikrobiologiczne wody skutkowały podejmowaniem działań przez organy PIS, prowadzącym do czasowego unieruchomienia obiektów do momentu doprowadzenia jakości wody do stanu nie zagrażającego zdrowiu kąpiących się.

Basen Ośrodka Rehabilitacyjno – Hotelowego „Columna Medica” w Łasku

Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej.

Kontroli stanu sanitarno-porządkowego i technicznego podlegają takie obiekty jak: hotele, obiekty wczasowo-turystyczne, zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, zakłady odnowy biologicznej i tatuażu, domy pomocy społecznej, dworce kolejowe i autobusowe, środki transportu osobowego, wiaty przystankowe, port lotniczy, parkingi, stacje paliw, pływalnie, ustępy publiczne.

W 2015 r. w woj. łódzkim skontrolowano **7574** ww. obiekty i środki transportu. Za stwierdzone uchybienia nałożono **60** mandatów karnych na sumę **9640** zł i wydano **42** decyzje administracyjne.

Podczas kontroli najczęściej uchybień stwierdza się w zakładach fryzjerskich i kosmetycznych. Najczęściej stwierdzaną nieprawidłowością był brak prawidłowego zabezpieczenia przeciwepidemicznego narzędzi i przyborów fryzjerskich i kosmetycznych (niewłaściwie prowadzone procesy dezynfekcji lub przeterminowane środki dezynfekcyjne). Stwierdzono pewną poprawę w dostępności mieszkańców województwa do szaletów publicznych i toalet ogólnodostępnych zlokalizowanych na terenach obiektów rekreacyjnych, centrów handlowych itp. Uzupełniono sieć toalet publicznych na terenie miast m.in. w Skierniewicach.

II. Intensyfikacja działań skutkujących poprawą stanu sanitarnego woj. łódzkiego w 2015 r.

1. W 2015 r. zakończono realizację programu Wojewody Łódzkiego „Strategii Bezpieczeństwa Imprez Masowych na terenie woj. łódzkiego na lata 2013-2015”.

PPIS z terenu woj. łódzkiego w 2015 r. zaopiniowali **131** wniosków organizatorów dot. organizacji imprez masowych. Opinie negatywne nie wydano. W zakresie higieny komunalnej opiniowano przede wszystkim zabezpieczenie imprez masowych w zaplecze sanitarne – toalety, z uwzględnieniem liczby uczestników imprezy. Przeprowadzono **34** kontrole imprez masowych, nieprawidłowości nie stwierdzono. Intensyfikacja prowadzenia nadzoru w powyższym zakresie pozwoliła skuteczniejszą prewencję w zakresie stanu bezpieczeństwa zdrowotnego uczestników imprez masowych, jak również innych imprez publicznych, nie traktowanych jako masowe z uwagi na zbyt niską liczbę uczestników.

2. Wdrożono zalecenia zawarte w raporcie pokontrolnym NIK dot. postępowania z odpadami medycznymi w podmiotach leczniczych:
 - zostały uaktualnione rejestry podmiotów leczniczych w wyniku pozyskania danych od organów rejestrowych,
 - oceniono skuteczność funkcjonujących w podmiotach leczniczych mechanizmów w obszarze postępowania z odpadami medycznymi.
3. Wdrożono „Wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie wymagań jakości wody oraz warunków sanitarno-higienicznych na pływalniach” zgodne z zaleceniami WHO, co wobec braku wykonawczych przepisów prawnych dot. jakości wody na pływalniach w 2015 r. skutkowało prowadzeniem systematycznych badań wody szczególnie w zakresie parametrów mikrobiologicznych i miało istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego osób korzystających z pływalni.

III. Zagadnienia wymagające intensyfikacji działań:

Wdrożenie nowego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach, które weszło w życie po wielu latach braku regulacji prawnych dot. jakości wody na pływalniach. Zagadnieniem wymagającym realizacji jest przede wszystkim wyegzekwowanie od zarządzających pływalniami prowadzenia kontroli jakości wody według zasad ustalonych w ww. przepisie prawnym.

Przygotował:

Marek Łukasiewicz

Kierownik Oddziału Nadzoru Higieny Komunalnej WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY PRACY

W 2015 roku w ewidencji inspekcji sanitarnej woj. łódzkiego były **8704** podmioty gospodarcze zatrudniające ogółem **284792** pracowników. W porównaniu z rokiem 2014 zmniejszyła się zarówno liczba zaewidencjonowanych podmiotów gospodarczych (o **242**), jak i liczba zatrudnionych pracowników (o **1258**). W dalszym ciągu przeważają zakłady małe zatrudniające do **50** pracowników. W 2014 roku było ich **7592**, co stanowi 87% ogółu jednostek będących w ewidencji.

Wiodącymi gałęziami przemysłu województwa są w dalszym ciągu: produkcja i przetwórstwo spożywcze zwłaszcza w części powiatów o charakterze rolniczym, które zagospodarowują miejscowy surowiec, produkcja odzieży oraz produkcja dzianin i tkanin. Z reguły w/w działalność prowadzona była w zakładach zatrudniających do **50** pracowników.

Ocenę higienicznych warunków pracy dokonano w oparciu o badania i pomiary przeprowadzone w laboratoriach posiadających certyfikat akredytacji działających na obszarze województwa łódzkiego w tym w **6** laboratoriach inspekcji sanitarnej.

Laboratoria inspekcji sanitarnej w ramach działalności statutowej wykonały **2127** oznaczeń szkodliwych czynników chemicznych i fizycznych (hałasu, drgań ogólnych i miejscowych, mikroklimatu), pyłów oraz uciążliwych (oświetlenia) występujących na stanowiskach pracy.

Przeprowadzone na stanowiskach pracy badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia wykazały, że **4917** pracowników pracowało w warunkach niezgodnych z normatywami higienicznymi, co stanowi 1,9% ogółu zatrudnionych. W stosunku do ubiegłego roku zmniejszyła się nieznacznie liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń normatywów higienicznych (o **492** osoby), przy zmniejszonej zaledwie o **2** liczbie zakładów pracy, w których warunki stwarzały zagrożenie dla zdrowia. Od kilku lat obserwuje się systematyczny spadek liczby pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczenia NDS/NDN czynników szkodliwych dla zdrowia.

Najliczniejszą grupę pracującą w warunkach przekroczenia norm higienicznych stanowią w dalszym ciągu osoby ekspozowane na hałas. W 2015 roku w przekroczeniach Najwyższych Dopuszczalnych Natężeń hałasu pracowało **4407** osób, co stanowi 89,6% ogółu osób zatrudnionych w przekroczeniach normatywów higienicznych. Utrzymujące się w wielu zakładach od wielu lat przekroczenia NDN hałasu spowodowały intensyfikację działań prowadzonych przez pracowników higieny pracy (kontrole sanitarne, pomiary laboratoryjne wykonywane z nadzoru, działania w zakresie promocji zdrowia). Powodem przekroczeń poziomu hałasu jest w większości przestarzały technologicznie park maszynowy.

Najwięcej nadmiernie głośnych stanowisk pracy stwierdzono w zakładach włókienniczych (tkalniach, przędzalniach), kopalni węgla, przemyśle maszynowym. Wszystkich pracodawców, u których stwierdzono poziom hałasu przekraczający obowiązujący normatyw higieniczny zobowiązano do podjęcia działań mających na celu zmniejszenie ekspozycji na hałas, a pracowników nakazano wyposażyć w atestowane ochronniki słuchu dobrane do wielkości charakteryzujących hałas i do cech indywidualnych pracowników. Obowiązek ten realizowany jest przez pracodawców na bieżąco.

W ramach promocji zdrowia podczas kontroli pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej informowali pracodawców o celowości stosowania środków ochrony indywidualnej, potrzeby monitorowania narażenia na hałas, podejmowania działań w celu obniżenia poziomu ekspozycji na hałas i badań profilaktycznych.

Na stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości wydano w 2015 roku łącznie **301** decyzji administracyjnych czyli o **90** mniej niż w roku ubiegłym. Decyzji dotyczących: poprawy warunków pracy wydano **143**, obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych **59**. Łącznie w decyzjach sformułowano **504** nakazy. Nie stwierdzono przekroczeń Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń Chwilowych substancji chemicznych i tym samym zagrażających zdrowiu warunków pracy.

Prowadzone przez inspekcję sanitarną działania administracyjne spowodowały, że w wyniku podjętych przez pracodawców działań takich jak: wymiana parku maszynowego, instalowanie dodatkowych odciągów służących do odsysania zanieczyszczeń u źródeł ich powstawania, modernizacji urządzeń i maszyn emitujących hałas w wielu zakładach, obniżono poziom stężeń i natężeń czynników szkodliwych i tym samym uzyskano poprawę warunków pracy zatrudnionych pracowników.

Ponadto osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych dotyczącą przede wszystkim: zapewnienia pracownikom nowych lub zmodernizowanych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych.

Pomimo poprawiających się warunków pracy i świadomości pracowników poprzez informowanie ich o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą oraz zasadach ochrony przed zagrożeniami w dalszym ciągu stwierdzane są choroby zawodowe.

W 2015 r. stwierdzono **58** chorób zawodowych, czyli o **6** mniej niż w roku ubiegłym. Stwierdzono spadek takich chorób jak: pylice płuc, astma oskrzelowa, alergiczny nieżyt nosa, przewlekłe choroby narządu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy, chorób słuchu oraz chorób zakaźnych i pasożytniczych. W grupie chorób zakaźnych najczęściej stwierdzonych chorób dotyczy rozpoznanej u leśników i rolników boreliozy.

Nie uległa zmianie liczba chorób dotyczących zespołu wibracyjnego.

Zanotowano nieznaczny progresję takich chorób jak: zewnątrzpochodne zapalenie pęcherzyków płucnych, chorób narządu głosu, chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy oraz chorób układu wzrokowego pod postacią alergicznego zapalenia spojówek. Nastąpił znaczny wzrost chorób skóry a zwłaszcza alergicznego kontaktowego jej zapalenia.

Nie stwierdzono natomiast u pracowników wirusowego zapalenia wątroby typu B i C na co istotny wpływ ma stosowanie bezpiecznego sprzętu, przestrzeganie przez pracowników uniwersalnych zasad ochrony zdrowia i profilaktyki zakażeń szerzących się przez krew oraz wprowadzenie szczepień ochronnych personelu medycznego w przypadku WZW typu B.

Nie odnotowano również nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników rakotwórczych występujących w środowisku pracy.

Istotnym zagrożeniem występującym w środowisku pracy są czynniki rakotwórcze. Narażenia dotyczą głównie:

- promieniowania jonizującego, którego źródłami są izotopy, urządzenia takie jak: aparaty RTG, tomografy, mammografy,
- epoksyetanu używanego do sterylizacji narzędzi chirurgicznych i środków pomocniczych oraz,
- pyłu drewna twardego w zakładach województwa łódzkiego zwłaszcza powiatu radomszczańskiego, w którym prowadzona jest produkcja mebli.

Wnioski:

Dokonując oceny stanu sanitarnego warunków pracy województwa należy stwierdzić:

- ❖ **w przypadku czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy:**
 - nastąpił nieznaczny wzrost przekroczeń Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń (NDS) dla pyłów,
 - utrzymuje się w dalszym ciągu narażenie na hałas ponadnormatywny (tkalnie, przedalnie, kopalnia węgla, przemysł maszynowy),
 - nastąpił nieznaczny spadek przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia (NDS) dla związków chemicznych.

Podjęmowane przez pracodawców działania: techniczne, organizacyjno-administracyjne, stosowanie środków ochrony indywidualnej, profilaktyka medyczna w znacznym stopniu zapobiegają ujemnym skutkom działania szkodliwych czynników występujących w środowisku pracy.

❖ w przypadku stwierdzonych chorób zawodowych:

- nastąpił spadek rozpoznanych chorób zawodowych takich jak: pylice płuc, astma oskrzelowa, alergiczny nieżyt nosa, przewlekłe choroby narządu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy, chorób słuchu oraz chorób zakaźnych i pasożytniczych,
- nie uległa zmianie liczba chorób dotyczących zespołu wibracyjnego,
- nastąpił nieznaczny wzrost zachorowań na choroby zawodowe takie jak: zewnątrzpochodne zapalenie pęcherzyków płucnych, chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy oraz chorób układu wzrokowego pod postacią alergicznego zapalenia spojówek,
- nastąpił znaczny wzrost chorób skóry, a zwłaszcza alergicznego kontaktowego jej zapalenia,
- nie odnotowano nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników rakotwórczych występujących w środowisku pracy oraz wirusowego zapalenia wątroby typu WZW typu B i C.

Pomimo poprawiających się warunków pracy i świadomości pracowników poprzez informowanie ich o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą oraz zasadach ochrony przed zagrożeniami, stwierdzane są choroby zawodowe. Dominującymi chorobami zawodowymi są choroby skóry oraz borelioza rozpoznawana w grupie zawodowej leśników i rolników.

W wyniku działań Inspekcji Sanitarnej osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych oraz zaopatrzenia pracowników w odzież roboczą i środki ochrony indywidualnej.

Przygotowała:

Barbara Piórkowska
Kierownik Oddziału Nadzoru Higieny Pracy WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

CHARAKTERYSTYKA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRODUKCJI I OBROTU ŻYWNOSCIĄ ORAZ MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ

W roku 2015 pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa łódzkiego znajdowało się **32 381** zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. W roku sprawozdawczym zatwierdzono **3 324** zakłady, skontrolowano – **12 613**, przeprowadzono ogółem **18 023** kontrole sanitarne, w tym **1 941** interwencyjnych.

Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono **8 072** zakłady, w tym **31** obiektów było niezgodnych z wymaganiami, co stanowi **0,4 %** ogółu ocenianych (w 2014 r. zakłady niezgodne z wymaganiami stanowiły 0,1% ogółu ocenianych).

Ogółem wydano **1 009** decyzji administracyjnych, w tym **27** decyzji unieruchomienia/przerwania działalności całego lub części zakładu oraz **13** decyzji zakazu wprowadzania produktu do obrotu, nałożono ogółem **922** mandaty karne na sumę **205 550, 00 zł.**, skierowano **92** wnioski o nałożenie kar pieniężnych przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi oraz **6** zawiadomień do prokuratury.

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością uwzględniającymi przepisy w zakresie wymagań higienicznych.

ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOSCI

Zewidencjonowano ogółem **7 583** zakłady produkcji żywności (najliczniejszą grupę stanowiły piekarnie- **393**, automaty do lodów - **268**, ciastkarnie - **225**, przetwórnice owocowo – warzywne- **116**, zakłady przemysłu zbożowo- młynarskiego - **73**, zakłady garmazeryjne - **59**). Skontrolowano **1 373** zakłady. Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono – **1 008**, z tego **6** obiektów zostało uznanych za niezgodne z wymaganiami, w tym:

- **2** automaty do lodów: jeden- z uwagi na przerwy łańcuch chłodniczy, drugi - z powodu braku orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych zatrudnionych osób,
- **2** piekarnie – ze względu na liczne uchybienia dot. stanu higieniczno – sanitarnego pomieszczeń zakładu,
- **1** ciastkarnia – z uwagi na nieprawidłowe warunki przechowywania środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie,
- **1** przetwórnica owocowo – warzywna - z powodu rażących uchybień higieniczno-sanitarnych i technicznych.

Informacje dot. najbardziej znaczących grup zakładów produkcji żywności zamieszczono w poniższej tabeli:

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba zakładów niezgodnych z wymaganiami	Liczba decyzji adm.	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Wytwórnice lodów	52	47	40	0	2	0	4	0
Automaty do lodów	268	236	196	2	6	0	25	0
Piekarnie	393	335	313	2	70	1	39	1
Ciastkarnie	225	186	166	1	42	4	25	1
Przetwórnice owocowo-warzywne	116	88	69	1	28	1	8	0
Zakłady garmazeryjne	59	47	32	0	14	1	7	2
Zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego	73	54	47	0	4	0	3	0
Wytwórnice wyrobów cukierniczych	24	18	15	0	4	0	2	1

W wyniku działań kontrolnych w 7 zakładach produkcji żywności stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną ich unieruchomienia, w tym:

- **4 ciastkarnie** - w 2 zakładach, z powodu zakwestionowania próbek wyrobów gotowych z uwagi na stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella* w 25 g, nakazano ograniczenie produkcji do ciast suchych trwałych mikrobiologicznie - do czasu przeprowadzenia dezynfekcji pomieszczeń, urządzeń i sprzętu, wykonania badań w kierunku nosicielstwa bakterii chorobotwórczych pracowników mających kontakt z żywnością oraz okazania wyników badań partii próbnej ciast z kremem bez obróbki termicznej, potwierdzających ich bezpieczeństwo i właściwą jakość zdrowotną. Ponadto w jednej ciastkarni stwierdzono antysanitarny stan pomieszczeń, urządzeń i sprzętu produkcyjnego, który był przyczyną wstrzymania działalności zakładu, natomiast jedną ciastkarnię unieruchomiono ze względu na brak warunków do mycia rąk i sprzętu produkcyjnego, brak oddzielenia pomieszczenia ekspedycji od garażu oraz zabezpieczenia przed dostępem gryzoni i zanieczyszczeniami zewnętrznymi.

- **1 piekarnia** – unieruchomiono urządzenia służące do produkcji pieczywa z uwagi na przeprowadzenie konserwacji (tzw. „pobielenia” – cynowania sprzętu) 5 kotłów i 1 mieszalki powłoką niewiadomego pochodzenia - nie przedstawiono dokumentacji potwierdzającej rodzaj użytych preparatów.

- **1 przetwórnica owocowo-warzywna** – została unieruchomiona do czasu doprowadzenia wszystkich pomieszczeń do właściwego stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego, zapewnienia skutecznej ochrony zakładu przed dostępem szkodników, przeprowadzenia skutecznej dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji wszystkich pomieszczeń zakładu oraz skutecznej dezynfekcji i dezynsekcji urządzeń i sprzętu, stanowiących jego wyposażenie

- **1 wytwórnica garmazeryjna**- podczas kontroli stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny i techniczny pomieszczeń, urządzeń i sprzętu produkcyjnego.

W kilku wytwórniach lodów oraz zakładach produkcji lodów z automatu stwierdzono m.in. nieprzestrzeganie zasad higieny podczas produkcji lodów z uwagi na fakt, iż pobrane w ramach urzędowej kontroli próbki lodów zostały zakwestionowane za nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny *Enterobacteriaceae* (zbadano **225** próbek lodów, z czego zakwestionowano – **71**).

W związku z powyższym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zobowiązały przedsiębiorców do przestrzegania podwyższonego reżimu sanitarnego w trakcie cyklu produkcyjnego oraz przedłożenia wyników badań próbek lodów potwierdzających zgodność z kryteriami higieny procesu.

Na skutek wydanych przez organy PIS poleceń dot. podjęcia działań mających na celu poprawę warunków higienicznych produkcji lodów, wdrożenie kontroli wewnętrznej jakości gotowego wyrobu w oparciu o kryteria mikrobiologiczne procesu produkcji, przedsiębiorcy przeprowadzili kompleksową dezynfekcję pomieszczeń, urządzeń i sprzętu produkcyjnego i wzmożyli nadzór nad procesem produkcyjnym lodów oraz przedstawili pozytywne wyniki badań lodów.

W **3** zakładach organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej nakazały wycofanie z obrotu handlowego środków spożywczych: partii przecieru ogórkowego - z uwagi na zmienione cechy organoleptyczne, partii chrzanu tartego na kwasu cytrynowym - ze względu na brak w oznakowaniu produktu informacji o obecności substancji alergennej: dwutlenku siarki (SO₂), występującym w stężeniu powyżej 10 mg/kg oraz partii kapusty pekińskiej, w której stwierdzono przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydów. W jednej z wytwórni suplementów diety zakazano wprowadzania do obrotu handlowego produktu kwalifikowanego przez producenta jako dietetyczny środek spożywczy specjalnego przeznaczenia medycznego, który nie spełniał wymagań określonych dla tej grupy produktów, natomiast w jednym z zakładów zakazano wprowadzania do obrotu jako żywność produktów z rośliny *Dipsacus silvester* (szczęć pospolita) z uwagi na fakt, iż w/w roślina nie była stosowana w celu żywienia ludzi w państwach członkowskich UE przed dniem 15 maja 1997 r. Ponadto w jednym z zakładów zbożowo- młynarskich zakazano wprowadzania do obrotu handlowego mąki sojowej na cele spożywcze wyprodukowanej ze śruty sojowej poekstrakcyjnej deklarowanej jako materiał paszowy.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w nadzorowanych zakładach produkcji żywności wyegzekwowano właściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, wyposażenia, urządzeń i sprzętu produkcyjnego, zapewnione zostały odpowiednie warunki do mycia i osuszania sprzętu produkcyjnego, pojemników transportowych, mycia rąk oraz właściwe warunki do obróbki wstępnej surowców.

Zasady GHP/GMP wdrożyło **1 281** zakładów (bez produkcji pierwotnej) tj. 99,5 %, natomiast system HACCP – **1247** (bez produkcji pierwotnej) tj. 96,9 %.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (**116** mandatów karnych na kwotę **26 350,00 zł.**) wyegzekwowano również usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku, nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych i prowadzonych procesów produkcyjnych.

OBIEKTY OBROTU ŻYWNOŚCIĄ

Zewidencjonowano ogółem **15 986** obiektów obrotu żywnością (hurtowni, sklepów, kiosków, obiektów ruchomych, tymczasowych i innych). Skontrolowano **6 544** obiektów, oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu – **3 988**. Za niezgodne z wymaganiami uznano – **14** obiektów (w tym **11** sklepów spożywczych i **3** kioski spożywcze).

Szczegółowe informacje zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba zakładów niezgodnych z wymaganiami	Liczba decyzji adm.	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Hurtownie	1002	481	283	0	38	0	15	15
Sklepy spożywcze	10 715	4 935	3 252	11	392	4	442	16
Kioski spożywcze	1 439	490	358	3	29	4	29	4
Obiekty ruchome i tymczasowe	868	366	43	0	19	0	41	3
Inne obiekty obrotu żywnością	1962	272	52	0	5	0	14	16
Ogółem	15 986	6 544	3 988	14	483	8	541	54

Na ocenę negatywną obiektów wpłynęły m.in.: niewłaściwy stan sanitarno- higieniczny pomieszczeń, brak zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego środków spożywczych łatwo psujących się, brak zapewnienia bieżącej wody ciepłej i zimnej do mycia rąk i drobnego sprzętu, brak aktualnej dokumentacji lekarskiej osób dokonujących obrotu żywnością.

W 4 sklepach i 4 kioskach spożywczych kontrole wykazały uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną unieruchomienia zakładów.

W 2 sklepach stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń i wyposażenia, brak zapewnienia bieżącej wody zimnej i ciepłej. W 1 sklepie odbywała się produkcja potraw i wyrobów garmazeryjnych pomimo braku odpowiednich warunków do prowadzenia takiej działalności. Natomiast w 1 sklepie kontrola wykazała wprowadzanie do obrotu środków spożywczych porcjowanych bezpośrednio przed sprzedażą pomimo braku warunków do mycia drobnego sprzętu produkcyjnego, braku dostatecznej ilości wag zapewniających właściwe warunki sprzedaży oraz braku urządzenia chłodniczego do przechowywania środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie – wędlin.

Unieruchomiono również 4 kioski z uwagi na prowadzenie działalności bez uzyskania decyzji o zatwierdzeniu zakładu oraz brak podłączenia wody bieżącej zimnej i ciepłej w celu zapewnienia właściwych warunków do mycia rąk oraz sprzętu pomocniczego i wyposażenia.

Ponadto w 7 obiektach nakazano wycofanie z obrotu:

- produktu zawierającego w składzie johimbinę oraz inne składniki nieautoryzowane,
- wędlin i mięsa wieprzowego niewiadomego pochodzenia,
- produktu stosowanego w dietach bardzo niskokalorycznych poddanego działaniu promieniowania jonizującego,
- moreli suszonych nieprawidłowo oznakowanych (brak deklaracji o obecności w składzie produktu dwutlenku siarki, który w stężeniu powyżej 10 mg/kg jest substancją alergenną),
- śliwek suszonych, w których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego limitu kwasu sorbowego,
- środków spożywczych wprowadzanych do obrotu za pośrednictwem internetu bez oznakowania w języku polskim, suplementu diety zawierającego w składzie niedozwoloną substancję – johimbinę, suplementu diety zawierającego w składzie trenavar czyli estra-4,9,11-triene-3,17-dione pochodną trenbolonu środka anabolicznego z grupy steroidów anaboliczno- androgennych (SAA) oraz bez wskazania składu ilościowego pozostałych składników występujących w przedmiotowym produkcie.

Stan sanitarny sklepów i kiosków spożywczych ulega systematycznej poprawie z uwagi na prowadzenie na bieżąco prac modernizacyjnych oraz wprowadzanie zasad dobrej praktyki higienicznej i systemu HACCP. Zasady GHP/GMP wdrożyło **15 550** zakładów (97,3%), natomiast system HACCP – **9 289** (58,1%).

W wyniku działań podjętych przez organy PIS w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami (**483** decyzje administracyjne), w obiektach obrotu żywnością zostały zainstalowane umywalki do mycia rąk oraz stanowiska do mycia sprzętu pomocniczego z doprowadzoną wodą bieżącą zimną i ciepłą, zapewniono wystarczającą powierzchnię chłodniczą do przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie. Nastąpiła również poprawa stanu technicznego pomieszczeń i wyposażenia zakładów.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (**541** mandatów karnych na kwotę **112 450,00zł.**) wyegzekwowano także usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku oraz nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO OTWARTE

W roku 2015 zewidencjonowano **4 048** zakładów, zatwierdzono - **710**, skontrolowano **2 074**, oceniono – **1 407**. Wg arkusza oceny zakładu **4** obiekty były niezgodne z wymaganiami, co stanowi **0,3 %** (w 2014 r. - 0,1%).

Obiekty oceniono jako niezgodne z wymaganiami z uwagi na niewłaściwy stan techniczno – sanitarny, brak czystości i porządku w pomieszczeniach produkcyjnych i magazynowych, wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia, brak ciągłości łańcucha chłodniczego, niesprawną maszynę myjąco- wyparzającą. Przeprowadzono **2 848** kontroli i rekontroli, w tym **198** interwencyjnych.

W trakcie kontroli oceniano stopień wdrożenia zasad systemu HACCP. Zasady GHP/GMP wdrożyło **3 990** zakładów (98,6%), natomiast system HACCP – **2 521** (62,3%).

W **5** zakładach stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego będące przyczyną ich unieruchomienia lub wydania zakazu prowadzenia obróbki wstępnej warzyw tj. rozpoczęcie działalności bez uzyskania decyzji o zatwierdzeniu zakładu, niewłaściwe warunki sanitarno-techniczne, anty-sanitarny stan pomieszczeń i wyposażenia, obecność much oraz prowadzenie obróbki wstępnej surowców w pomieszczeniu kuchni, W **1** przypadku restaurację unieruchomiono w związku z podejrzeniem zatrucia pokarmowego oraz z uwagi na anty-sanitarny stan pomieszczeń.

W wyniku działań podjętych przez organy PIS w znacznej części zakładów żywienia zbiorowego otwartego wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno- technicznego pomieszczeń, wyposażenia (stołów, blatów produkcyjnych, urządzeń), właściwe przechowywanie surowców, półproduktów i wyrobów gotowych oraz prawidłowe prowadzenie procesów produkcyjnych i skuteczną wentylację.

Z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości tj. brak segregacji surowców i produktów, niedokładne mycie sprzętu produkcyjnego, brak dezynfekcji termicznej naczyń stołowych, brak czystości i porządku w pomieszczeniach, niewłaściwe warunki przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie, stosowanie do produkcji surowców po upływie terminu przydatności do spożycia, wykorzystywanie pomieszczeń niezgodnie z przeznaczeniem, brak rozdziału prac „brudnych” i „czystych”, brak dezynfekcji jaj używanych do potraw, nieprawidłowe przechowywanie naczyń jednorazowego użytku – bez zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem, nieprawidłowo prowadzone procesy technologiczne (wychładzanie potraw, rozmrażanie), zmienione cechy organoleptyczne żywności, nieprzestrzeganie zasad higieny przez personel, obecność żywych much, niewłaściwie prowadzona dokumentacja umożliwiająca zidentyfikowanie dostawcy żywności, brak prowadzonych rejestrów w ramach realizacji zasad HACCP, brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno- epidemiologicznych personelu, nałożono **209 mandatów karnych na sumę 52 900,00zł.**

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO ZAMKNIĘTE

W roku **2015** zarejestrowano **2436** zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego (m.in. **70** bloków żywienia w szpitalach, **18** kuchni niemowlęcych, **79** stołówek w żłobkach i domach małego dziecka, **676** stołówek szkolnych, **39** stołówek w bursach i internatach, **682** stołówki w przedszkolach, **53** stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych, **142** bloki żywienia w domach opieki społecznej, **154** bufety przy zakładach pracy, **44** zakłady usług cateringowych). Skontrolowano **1 884** zakładów. Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono **1 537** zakładów, w tym **7** było niezgodnych z wymaganiami m.in. z uwagi na niewłaściwą jakość zdrowotną wody wykorzystywanej w zakładzie, nieprawidłowo prowadzone procesy mycia i dezynfekcji urządzeń, sprzętu, naczyń stołowych, nieprawidłowe warunki magazynowania artykułów spożywczych, w tym niezachowanie łańcucha chłodniczego.

W **2 420** obiektach (99,3%) zostały wdrożone zasady Dobrych Praktyk Higienicznych i Dobrych Praktyk Produkcyjnych, w **1 984** - system HACCP (81,4%).

W wyniku kontroli stwierdzono, iż w **6** zakładach działalność prowadzona była bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu lub niezgodnie z decyzją zatwierdzającą.

W **5** obiektach produkcja potraw odbywała się w niewłaściwych warunkach sanitarno-higienicznych, brak było prawidłowych warunków do prowadzenia obróbki wstępnej surowców, natomiast w **1** zakładzie w procesie technologicznym stosowano wodę niewłaściwej jakości zdrowotnej. Z uwagi na fakt, iż ww. uchybienia stwarzały zagrożenie dla zdrowia i życia konsumentów przedmiotowe zakłady zostały unieruchomione.

Na skutek wydanych **115 decyzji administracyjnych** oraz nałożonych kar pieniężnych (**6**) wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń produkcyjnych, kuchenek oddziałowych, wymianę zniszczonych urządzeń i sprzętu produkcyjnego, zapewnienie skutecznej wentylacji w pomieszczeniu kuchni, wydzielenie stanowiska do mycia i dezynfekcji jaj, wydzielenie pomieszczenia do obróbki wstępnej surowców, prawidłowe zabezpieczenie punktów świetlnych przed rozpryskiem szkła.

W czasie przeprowadzonych kontroli sanitarnych zastosowano działania represyjne (**nałożono 49 mandatów karnych na kwotę 11 900,00zł.**), w wyniku których zostały usunięte nieprawidłowości dot. bieżącego stanu sanitarno-higienicznego, warunków przechowywania surowców i półproduktów, braku segregacji asortymentowej żywności w urządzeniach chłodniczych, prowadzonych procesów technologicznych, higieny personelu, braku orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych, braku zapisów z działań w zakresie kontroli wewnętrznej.

W 2015 roku do badań laboratoryjnych pobrano **72** próbki żywności i wymazów sanitarnych, z których **10** zostało zakwestionowanych:

- **5 próbek kontrolnych** posiłków (chłodnik litewski, cepeliny z mięsem, mięso mielone, pasta z mięsa, twarożek) ze względu na obecność drobnoustrojów *Escherichia coli* i gronkowców koagulazo – dodatnich,
- **5 próbek wymazów sanitarnych** (z rąk pracowników oraz wózka do transportu posiłków) z uwagi na obecność bakterii z grupy coli, zawyżony poziom drobnoustrojów tlenowych mezofilnych i obecność gronkowców koagulazo – dodatnich.

NADZÓR NAD SUPLEMENTAMI DIETY

W roku 2015 r. zarejestrowano **14** producentów suplementów diety. Na podstawie arkusza oceny zakładu wszystkie wytwórnice suplementów diety zostały ocenione jako zgodne z wymaganiami. Stan sanitarno-techniczny oraz higieniczny w omawianych wytwórniach, za wyjątkiem jednego zakładu, nie budził zastrzeżeń.

We wszystkich zakładach zostały wdrożone zasady GHP/GMP i system HACCP.

W tej grupie obiektów wydano **5 decyzji administracyjnych**, w tym :

- **1 decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu** handlowego produktu kwalifikowanego przez przedsiębiorcę jako dietetyczny środek spożywczy specjalnego przeznaczenia medycznego nie spełniającego wymagań dla tej kategorii środków spożywczych
- **1 decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu** jako żywność produktów z rośliny *Dipsacus silvester* (szczęć pospolita) z uwagi na fakt, iż w/w roślina nie była stosowana w celu żywienia ludzi w państwach członkowskich UE przed dniem 15 maja 1997 r.

W 2015 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego utrzymywały wzmoczony nadzór nad prawidłowością oznakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środków spożywczych wzbogacanych witaminami lub składnikami mineralnymi. Przeprowadzono ogółem **1 532** kontrole w zakładach produkcji i obrotu ww. produktami.

Dokonano oceny znakowania **2 222** omawianych środków spożywczych. Nieprawidłowości stwierdzono w przypadku **228** produktów. Informacje o stwierdzonych niezgodnościach z przepisami prawa żywnościowego w zakresie znakowania środków spożywczych zostały przekazane państwowym powiatowym inspektorom sanitarnym właściwym terenowo ze względu na siedzibę producentów lub dystrybutorów zakwestionowanych produktów.

Z powodu nieprzestrzegania przepisów w zakresie znakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety oraz prowadzenia działalności w zakresie sprzedaży suplementów diety przez internet bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi wydał **9** decyzji o nałożeniu kary pieniężnej na przedsiębiorców na podstawie art. 104 i art. 103 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH KRAJOWYCH PRODUKOWANYCH W NADZOROWANYCH ZAKŁADACH ORAZ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W OBROTCIE W OBIEKTACH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

W roku 2015 przeprowadzono badania laboratoryjne krajowych środków spożywczych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego:

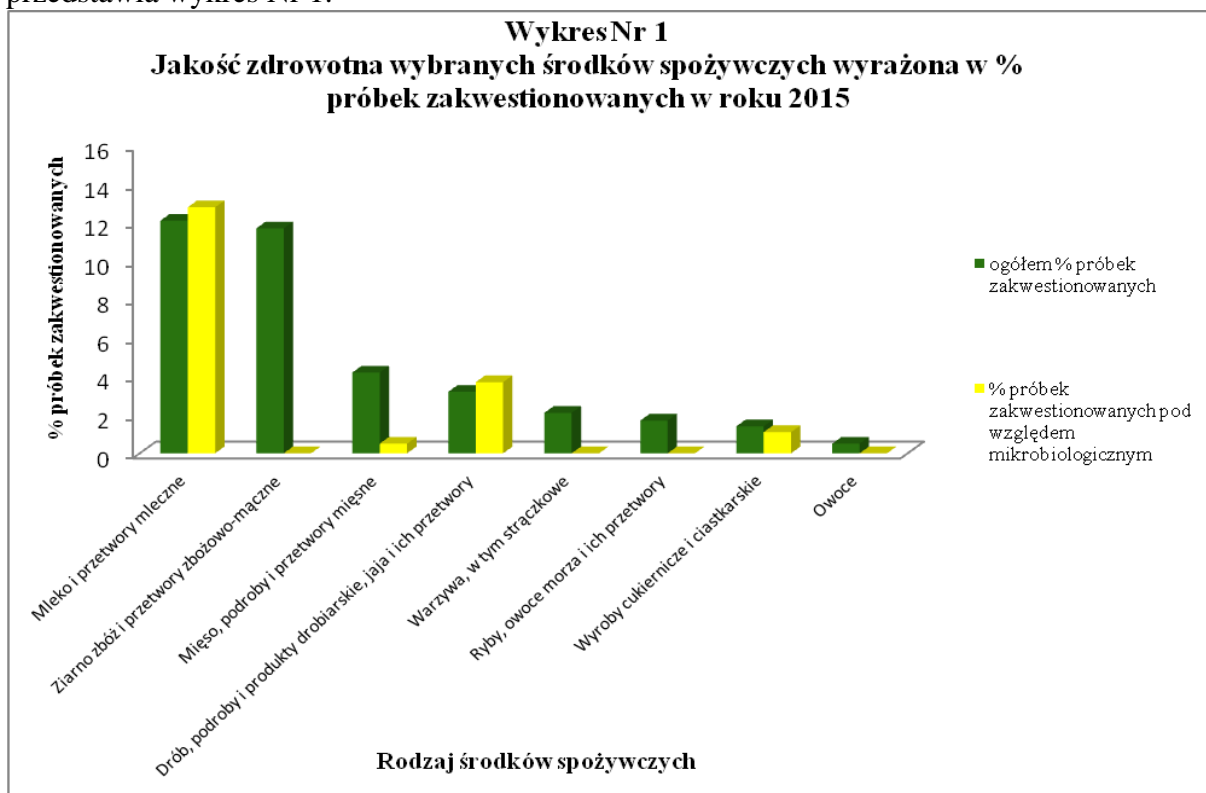
- ogółem w zintegrowanym laboratorium WSSE w Łodzi zbadano **3786** próbek środków spożywczych, z czego zdyskwalifikowano - **158** tj. **4,2%** (w roku 2014 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 5,3%).
- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano **2478** próbek, zdyskwalifikowano - **84** tj. **3,4%** (w roku 2014 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 4,5%).
- pod względem parametrów chemicznych zbadano **1231** próbki, zdyskwalifikowano **3** próbki, tj. **0,2%** (w roku 2014 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 0,7%).

Oceniono 2281 próbek środków spożywczych krajowych pod względem znakowania. Aktualnym przepisom dotyczącym znakowania środków spożywczych nie odpowiadało 58 próbek tj. 2,5 %. (w roku 2014 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 1,7 %).

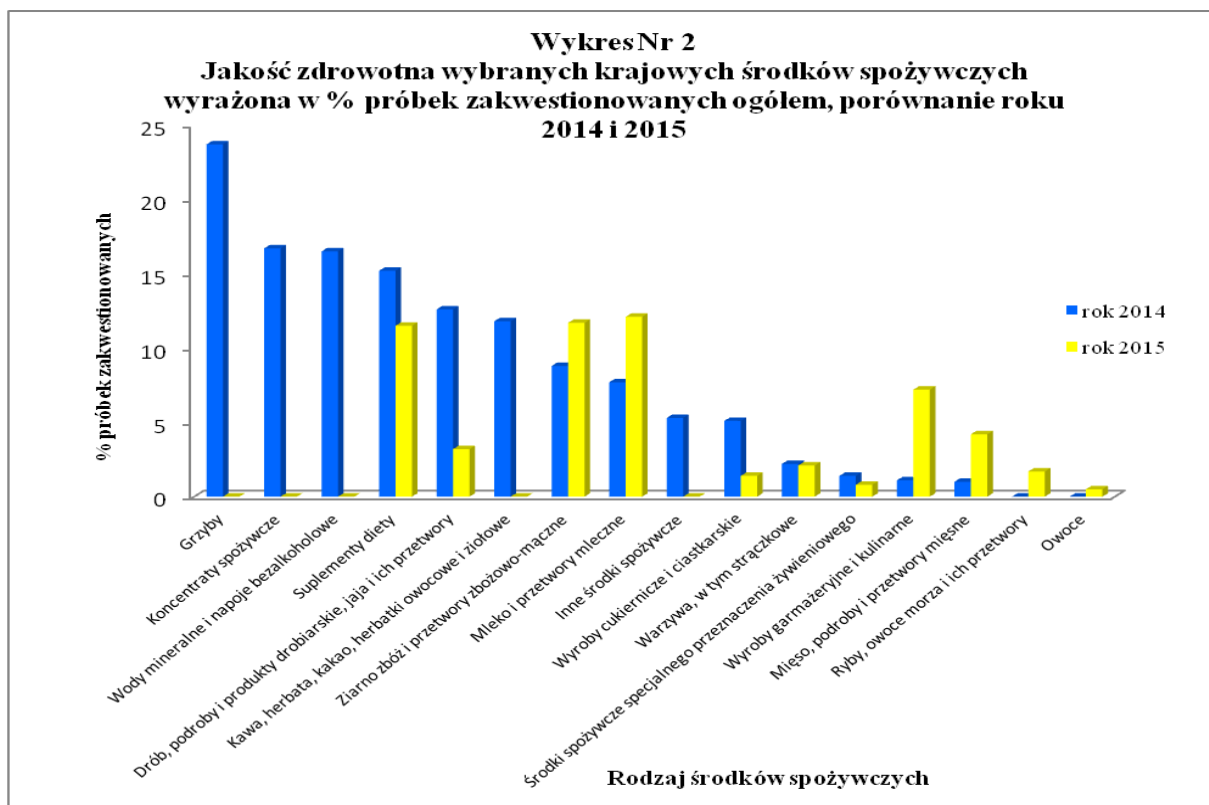
Grupy krajowych środków spożywczych według % próbek kwestionowanych oraz główne przyczyny zakwestionowania – 2015 rok

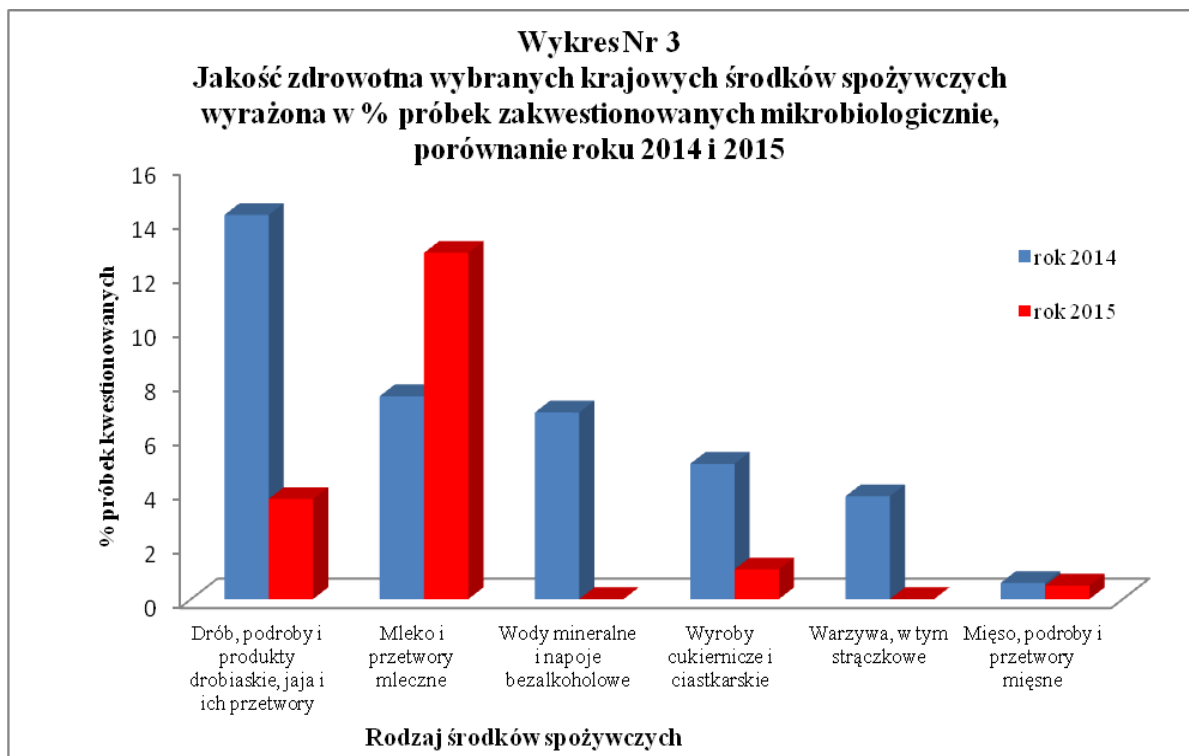
Lp	Sym. wg Mz 48	Rodzaje próbek	Ogółem			Mikrobiologicznie			Główne przyczyny zakwestionowania
			zbad.	zakw.	% zakw.	zbad.	zakw.	% zakw.	
1.	28	Sól spożywcza i jej zamienniki	23	6	26,1	0	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
2.	04	Mleko i przetwory mleczne	595	72	12,1	555	71	12,8	- nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny Enterobacteriaceae - zmienione cechy organoleptyczne
3.	05	Ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne	94	11	11,7	15	0	0	- obecność szkodników zbożowo-mącznych - zmienione cechy organoleptyczne - nieprawidłowe znakowanie
4.	26	Suplementy diety	87	10	11,5	40	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
5.	20	Majonezy, musztardy, sosy	21	2	9,5	0	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
6.	23	Wyroby garmazeryjne i kulinarne	166	12	7,2	135	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
7.	14.	Napoje alkoholowe	16	1	6,3	0	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
8.	01.	Mięso, podroby i przetwory mięsne	264	11	4,2	201	1	0,5	- obecność Campylobacter jejuni - nieprawidłowe znakowanie
9.	02.	Drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory	190	6	3,2	163	6	3,7	- obecność pałeczek Salmonella enteritidis - obecność Campylobacter jejuni
10.	10.	Warzywa w tym strączkowe	523	11	2,1	160	0	0	- obecność żywych szkodników - zmienione cechy organoleptyczne - nieprawidłowe znakowanie
11.	03.	Ryby, owoce morza i ich przetwory	115	2	1,7	65	0	0	- zawyżona zawartość substancji słodzącej - nieprawidłowe znakowanie
12.	06.	Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	588	8	1,4	555	6	1,1	-obecność pałeczek Salmonella z gr. D0 - nieprawidłowe znakowanie
13.	24.	Środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego	372	4	1,1	244	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
14.	11	Owoce	410	2	0,5	170	0	0	- zawyżona zawartość substancji konserwującej- kwasu sorbowego -nieprawidłowe znakowanie

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych w 2015 roku przedstawia wykres Nr 1.

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych ogółem i mikrobiologicznie w 2015r. w porównaniu do 2014r. przedstawiają wykresy Nr 2 i Nr 3.

WYTWÓRNIENIE MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ MIEJSCA OBROTU TYMI PRODUKTAMI

W 2015 r. zewidencjonowano:

- **72** wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
 - **328** miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.
- Oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu **45** wytwórni, wszystkie były zgodne z wymaganiami.

W **9 wytwórniach** materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością stwierdzono nieprawidłowości tj.:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń zakładu,
- brak zachowania czystości bieżącej w pomieszczeniach produkcyjnych,
- nieprawidłowe oznakowanie wyrobu gotowego,
- brak lub nieprawidłowe deklaracje zgodności na produkowane materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością, nie spełniające m.in. wymagań określonych w obowiązującym rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 10/2011 z dnia 14 stycznia 2011 r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- brak wyników badań w kierunku migracji globalnej i specyficznej produkowanych wyrobów z tworzywa sztucznego,
- brak opracowania i wdrożenia zasad dobrej praktyki produkcyjnej i higienicznej lub niekompletna dokumentacja z ww. zakresu,
- brak opracowanego systemu umożliwiającego śledzenie drogi materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością,
- brak wpisu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w **69** wytwórniach i w **190** miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W celu wyegzekwowania usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w ww. zakładach organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego wydały **6** decyzji administracyjnych.

W **9 obiektach obrotu** materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością stwierdzono brak deklaracji zgodności dla sprzedawanych wyrobów ceramicznych. W związku z powyższym wydano zalecenia pokontrolne dotyczące uzyskania deklaracji zgodności dla ww. wyrobów oraz przechowywania jej w dokumentacji zakładu (zalecenia zostały wykonane).

OBIEKTY PRODUKCJI I KONFEKCJONOWANIA KOSMETYKÓW

W 2015 r. zewidencjonowano **33** zakłady produkujące i konfekcjonujące kosmetyki.

Oceniono:

➤ w zakresie warunków produkcji - 26 zakładów.

Wymagań nie spełniało **7** obiektów z uwagi na:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i wyposażenia zakładu (m.in. krzyżowanie się dróg czystych i brudnych w zakładzie, brak prawidłowego zabezpieczenia zakładu przed dostępem szkodników),
- brak zachowania czystości bieżącej w pomieszczeniach produkcyjnych,
- brak opracowania i wdrożenia zasad dobrej praktyki produkcyjnej.

➤ w zakresie dokumentacji - 23 zakłady.

Wymagań nie spełniało **10** obiektów, w których brak było pełnej dokumentacji dla produktów kosmetycznych:

- brak pełnego raportu bezpieczeństwa produktów kosmetycznych,
- brak opisu metod produkcji,
- brak informacji o testach na zwierzętach,
- brak oświadczenia, że produkcja odbywa się zgodnie z GMP,
- brak systemu zapewniającego, że dokumentacja kosmetyku jest przechowywana przez okres 10 lat od dnia wprowadzenia do obrotu ostatniej partii danego produktu,
- brak zgłoszenia kosmetyków za pośrednictwem portalu CPNP.

➤ w zakresie oznakowania opakowań jednostkowych - 22 zakłady. Wymagań nie spełniało **9** wytwórni z uwagi na:

- podanie wykazu składników niezgodnie z nomenklaturą wg INCI,
- użycie określenia „składniki” zamiast „ingredients”
- podanie wykazu składników niezgodnego z recepturą,
- umieszczenie nieaktualnych danych dotyczących osoby odpowiedzialnej,
- umieszczenie daty minimalnej trwałości oraz nr partii tylko na pojemniku bezpośrednim lub tylko na opakowaniu zewnętrznym
- użycie oświadczenia przypisującego produktowi szczególne cechy, które nie znalazły potwierdzenia w przedstawionej przez zakład dokumentacji,
- użycie oświadczeń niezgodnych z definicją kosmetyków (właściwych dla produktów leczniczych) np. w nazwie produktu: „(...) krem na zająady”.

Ponadto wymagań nie spełniały 3 wytwornie - z uwagi na:

- brak systemu gromadzenia danych na temat działań niepożądanych oraz ciężkich działań niepożądanych,
- brak prowadzenia systemu identyfikacji w łańcuchu dostaw,
- brak zapewnienia archiwizacji dokumentacji dot. łańcucha dostaw przez okres 3 lat,
- brak przeprowadzania badań kosmetyków w ramach kontroli wewnętrznej.

W celu wyegzekwowania usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego wydały 5 decyzji administracyjnych, w tym 1 decyzję wstrzymania działalności zakładu.

JAKOŚĆ ZDROWOTNA MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ KOSMETYKÓW

W 2015 roku przebadano laboratoryjnie **93 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością**. Zakwestionowano **1 próbkę** (szklanka) z uwagi na przekroczenie dopuszczalnych limitów migracji ołowiu i kadmu z obszaru obrzeża.

Ponadto zbadano **104 próbki kosmetyków**. Zakwestionowano **5 próbek** (serum pod oczy, płyn micelarny, mydło toaletowe, środek do kąpieli, szampon do włosów) z uwagi na nieprawidłowe oznakowanie.

WNIOSKI

1. Odsetek obiektów niezgodnych z wymaganiami w 2015 r. był zbliżony do roku 2014 i wynosił 0,4 % (w 2014 r. - 0,1%).
2. Wykonanie obowiązków wynikających z decyzji administracyjnych przez właścicieli zakładów produkcji żywności przyczyniło się do poprawy warunków sanitarno-technicznych w obiektach, zapewnienia właściwych warunków do czyszczenia i dezynfekcji sprzętu produkcyjnego, umywalek do mycia rąk oraz wymiany zniszczonego sprzętu.
3. W wyniku podejmowanych działań przez organy PIS wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń i urządzeń w zakładach żywienia zbiorowego, zapewnienie prawidłowego przebiegu procesów produkcyjnych oraz właściwej dezynfekcji termicznej naczyń stołowych.
4. Zwiększyła się liczba zakładów z wdrożonym systemem HACCP (% zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego z wdrożonym systemem HACCP w 2015 r. wynosił - 81,4, a w 2014 r. - 80,2% zakładów produkcji żywności (bez produkcji pierwotnej) z wdrożonym systemem HACCP w 2015 r. wynosił 96,9 %, a w 2014 r. - 95,8).
5. Na podstawie analizy wyników badań laboratoryjnych próbek środków spożywczych krajowych stwierdzono, iż w stosunku do roku ubiegłego zmniejszył się % próbek zakwestionowanych (w 2015 r. odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł - 4,2, a w 2014 r. - 5,3).

Do grup środków spożywczych, których jakość zdrowotna uległa poprawie należą: grzyby, wody mineralne i napoje bezalkoholowe, drób, podroby i produkty drobiarskie, wyroby cukiernicze i ciastkarskie.

Do grup środków spożywczych, których jakość zdrowotna uległa pogorszeniu należą: ziarna zbóż i przetwory zbożowo-mączne, mleko i przetwory mleczne, wyroby garmazeryjne i kulinarne, mięso, podroby i przetwory mięsne, ryby, owoce morza i ich przetwory.

6. W celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności w 2016 r. będzie kontynuowany nadzór sanitarny szczególnie w zakresie:
- wdrażania i stosowania systemów kontroli wewnętrznej - zasad GHP/GMP oraz systemu HACCP w obiektach produkcji i obrotu żywnością zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego,
 - zachowania łańcucha chłodniczego od surowca do gotowego produktu wydawanego konsumentom, co ma szczególne znaczenie w przypadku środków spożywczych łatwo psujących się,
 - warunkami produkcji ciast z kremem oraz lodów.

Przygotowała:

Bożena Kaczmarczyk

Kierownik Oddziału Nadzoru

Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ

1. Nadzór bieżący

1) **Medyczne Pracownie Rentgenowskie**

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się **845** medycznych pracowni rentgenowskich użytkujących **1322** aparaty rtg. W narażeniu na promieniowanie X pracuje łącznie ok. **2102** osób.

W roku 2015 r. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **293** zezwolenia na uruchomienie aparatury rentgenowskiej i medycznych pracowni rentgenowskich (przy wydawaniu zezwoleń uwzględniano nowe wymagania w zakresie dokumentacji jednostek zgodnie z obowiązującymi przepisami) oraz 5 zgód na udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych oraz z zakresu radiologii zabiegowej a także 1 opinię dotyczącą prowadzenia działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące, polegającą na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu radioterapii onkologicznej, w tym leczenia chorób nowotworowych przy użyciu produktów radiofarmaceutycznych. Wydane zezwolenia uwzględniały nowe wymagania w zakresie dokumentacji jednostek, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Egzekwowano i weryfikowano wykonywanie obowiązków z zakresu ochrony radiologicznej pacjenta, w szczególności wykonywania testów akceptacyjnych kontroli jakości parametrów fizycznych nowo instalowanej aparatury rtg.

W 2015 r. pracownicy Oddziału przeprowadzili łącznie **272** kontrole w **247** pracowniach rtg. Kontrole wykonywane i dokumentowane były zgodnie z obowiązującymi procedurami wprowadzonymi przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W roku 2015 r. nie stwierdzono potwierdzonego przypadku przekroczenia limitu dawki pracowników zatrudnionych w kontakcie z promieniowaniem X

Podczas kontroli wykonano **3298** pomiarów mocy dawek promieniowania X przy **359** stanowiskach rtg, sprawdzając stan osłon przed promieniowaniem X oraz narażenie na stanowiskach pracy i w miejscach przebywania ludzi.

Stan ochrony przed promieniowaniem jonizującym w większości diagnostycznych pracowni rentgenowskich jest zadowalający. Personel obsługujący aparaty rtg otrzymuje dawki promieniowania wielokrotnie niższe od dawek granicznych i w większości objęty jest dozymetrią indywidualną. W roku 2015 w placówkach z terenu województwa łódzkiego nie było przypadków nadmiernego napromieniowania pracowników.

2) **Zakłady stosujące urządzenia wytwarzające pola e-m 0-300 GHz**

Na terenie województwa w 2015 r. znajdowało się **174** zakłady stosujące urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości. Pracownicy Oddziału przeprowadzili **21** kontroli w **21** zakładach. Podczas kontroli sprawdzano przestrzeganie zasad BHP przy stosowaniu urządzeń wysokiej częstotliwości, kontrolowano ważność protokołów pomiarowych natężenia pola w otoczeniu urządzeń oraz szkoleń i specjalistycznych badań lekarskich pracowników obsługujących urządzenia.

W 2015 r. nie stwierdzono nadmiernej ekspozycji pracowników na działanie pól elektromagnetycznych.

W zakresie nadzoru nad zakładami stosującymi urządzenia wytwarzające pola e-m należy stwierdzić, że urządzenia będące źródłami pól elektromagnetycznych stosowane zarówno w ochronie zdrowia jak i przemyśle są eksploatowane zgodnie z zasadami BHP. W ostatnich latach obserwuje się stopniowy spadek liczby pól e-m oraz zmniejszenie się wskaźnika ekspozycji pracowników zatrudnionych w narażeniu na działanie pól elektromagnetycznych, ponieważ stare urządzenia są stopniowo zastępowane bardziej nowoczesnym sprzętem.

2. Monitoring skażeń promieniotwórczych środowiska i żywności na terenie województwa

W ramach Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi w roku 2015 działała 1 Placówka Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych. Placówka prowadziła pomiary w zakresie monitoringu państwowego służącego do oceny sytuacji radiacyjnej kraju, oraz w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności.

Pobierano próby a następnie prowadzono pomiary skażeń promieniotwórczych: mleka i innych produktów żywnościowych jak: mięso, ryby, drób, jaja, warzywa i owoce, pasze oraz woda powierzchniowa przeznaczona do spożycia z ujęć wodociągu łódzkiego.

3. Zdarzenia radiacyjne o zasięgu wojewódzkim

W roku 2015 nie stwierdzono wystąpienia zdarzenia radiacyjnego o zasięgu wojewódzkim.

Przygotowała:

Agata Majczak
p.o. Kierownika Oddziału Higieny Radiacyjnej WSSE

W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Działania wykonywane w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego mają na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarno – zdrowotnego w regionie. Powyższy cel realizowany jest na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego (opiniowanie dokumentów planistycznych) jak również na etapie projektowania i realizacji inwestycji (uzgadnianie dokumentacji projektowej, opiniowanie warunków realizacji przedsięwzięć oraz uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektów). W trakcie uzgadniania dokumentacji projektowych i opiniowania warunków realizacji organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej egzekwują stosowanie rozwiązań projektowych zapewniających zachowanie w obiektach właściwych warunków higienicznych i zdrowotnych oraz wyeliminowanie lub maksymalne ograniczenie niekorzystnego oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, a tym samym zdrowie ludzi. Wśród spraw załatwionych w 2015 roku przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi oraz państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych w powyższym zakresie należy wyróżnić m.in. uzgodnienie projektów budowlanych: ambulatorium w Brzezinach przy ul. Tulipanowej, Pracowni Izotopowej Oddziału Medycyny Nuklearnej i Endokrynologii Onkologicznej Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Zgierzu, Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w m. Modlna w gminie Ozorków i Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Łuki w gminie Stryków oraz zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięć polegających na m.in.: uruchomieniu zakładu przetwarzania odpadów opakowaniowych z punktem zbierania odpadów w Zgierzu, modernizacji oczyszczalni ścieków w miejscowości Cedrowie w gminie Ozorków, budowie drogi ekspresowej S-14 – zachodniej obwodnicy Łodzi na odcinku od DK 91 (DK 1) w m. Słowik do węzła Łódź Lublinek, przystosowaniu Łódzkiego Węzła Kolejowego do obsługi Kolei Dużych Prędkości i zapewnienia jego intermodalności z innymi środkami transportu oraz budowie autostrady A1 Stryków – węzeł Tuszyn na odcinku od km 295+850 do km 335+937,65 w zakresie odcinka III od km 320+010 do km 335+937,65. Na poprawę stanu sanitarnego województwa łódzkiego mają wpływ uruchomione w ubiegłym roku obiekty, gdzie prowadzona jest działalność lecznicza (pracownie rtg, szpitale, gabinety lekarskie i inne) oraz budynki oświaty i nauki. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi brał udział w dopuszczeniu do użytkowania m.in.: Oddziału Diagnostyki Obrazowej w SPZOZ Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym nr 1 im. Norberta Barlickiego w Łodzi przy ul. Kopcińskiego 22, Oddziału Chirurgicznego w Tomaszowskim Centrum Zdrowia Sp. z o.o. przy ul. Jana Pawła II 35, Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 1 w Łodzi przy ul. Czajkowskiego 14, Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 w Tomaszowie Mazowieckim przy ul. Św. Antoniego 29 oraz powiatowej hali sportowej w Radomsku przy ul. Szkolnej 2. Państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa łódzkiego uczestniczyli w dopuszczeniu do użytkowania m.in.: budynku usługowo – medycznego Stacji Dializ w Piotrkowie Trybunalskim przy ul. Mickiewicza 24, Oddziału Ginekologiczno-Położniczego w Szpitalu Gameta w Rzgowie przy ul. Rudzkiej 34/36, Oddziału Ginekologii Onkologicznej i Oddział Chemioterapii Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. M. Kopernika w Łodzi przy ul. Pabianickiej 62, Szpitala Pro-Familia w Łodzi przy ul. Niciarnianej 49, Oddziału Neurochirurgii oraz Oddziału Chirurgii Twarzowej i Plastycznej w SPZOZ Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 1 im. Norberta Barlickiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi przy ul. Kopcińskiego 22/28, Gminnej Biblioteki Publicznej w m. Mniszków przy ul. mjr Hubala 2b, sali sportowej przy Szkole Podstawowej w Jeżowie, budynku przedszkola niepublicznego w Rozprze przy ul. Szkolnej 2 oraz Szkoły Ratownictwa Medycznego przy WSRM w Łodzi przy ul. Wareckiej 2. W 2015 roku organy państwowej inspekcji sanitarnej przeprowadzały również kontrole podmiotów, które zamierzały wykonywać działalność leczniczą jako podmioty lecznicze w zakresie spełnienia odpowiednich warunków ogólnoprzestrzennych, sanitarnych i instalacyjnych.

Były to m.in.: pracownia densytometryczna Szpitala Miejskiego im. Dr K. Jonschera w Łodzi przy ul. Milionowej 14, pracownia rezonansu magnetycznego w Kutnie przy ul. Kościuszki 52, pracownie rentgenodiagnostyki w Łodzi przy ul. Tuwima 61 oraz w Radomsku przy ul. Reymonta 62 oraz pracownia rentgenowska Szpitala Specjalistycznego Pro Familia Sp. z o.o. Sp.k. w Łodzi przy ul. Niciarnianej 49.

Obiektami mającymi wpływ na poprawę gospodarki gruntowo – wodnej w regionie uruchomionymi lub zmodernizowanymi w minionym roku na terenie województwa łódzkiego są m.in.: oczyszczalnia ścieków w Opocznie przy ul. Krótkiej 1, przepompownia ścieków w Natolinie gm. Nowosolna, stacja uzdatniania wody w Grodzisku gm. Rzgów, a także ujęcia wody w Bukowcu gmina Brójce i na terenie miasta Bełchatów oraz powiatu bełchatowskiego.

W 2015 roku ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przez Państwową Inspekcję Sanitarną kształtowała się na poziomie **9068**.

Podsumowując: organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie działań zapobiegawczego nadzoru sanitarnego poprzez m.in. egzekwowanie spełnienia właściwych wymagań sanitarnohigienicznych przy uzgadnianiu dokumentacji projektowych i opiniowaniu warunków realizacji, a w konsekwencji podczas uczestnictwa w dopuszczeniu do użytkowania obiektów miały bezpośredni wpływ na poprawę stanu sanitarnego województwa łódzkiego.

Przygotowała:

Bogusława Wrona

Kierownik Oddziału Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

W 2015 roku pod nadzorem pionu Higieny Dzieci i Młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się **2609** placówek stałych, w których przebywało ok. **452 000** dzieci i młodzieży oraz **752** turnusy wypoczynku.

Żłobki i kluby dziecięce

Na przestrzeni ostatnich 5 lat uległa zwiększeniu baza placówek zapewniających opiekę dzieciom poniżej 3 roku życia – w roku 2011 funkcjonowały łącznie **52** żłobki i kluby dziecięce, natomiast w 2015 r. - **98**. W ostatnim roku powstało **12** nowych placówek np.: **3** w Bełchatowie i **5** w Łodzi, zaś kilka zakończyło swoją działalność. Stan higieniczno – sanitarny tych placówek nie budził zastrzeżeń.

Przedszkola

Na terenie województwa łódzkiego w 2015 roku funkcjonowały **784** przedszkola (**787** w roku ubiegłym). Zmniejszenie liczby wynika, m.in. z utworzenia w kilku powiatach Zespołów Szkolno - Przedszkolnych, w skład których weszły przedszkola funkcjonujących dotychczas samodzielnie, zaś nową działalność rozpoczęło **27** placówek np.: w tym **5** na terenie m. Łodzi, **4** w pow. piotrkowskim, **3** w pow. kutnowskim, **3** w pow. opoczyńskim, natomiast **20** zakończyło swoją działalność, np.: po **4** w pow. pączęzańskim i zduńskowolskim, po **2** w pow.: skierniewickim, sieradzkim i zgierskim.

Większość placówek mieści się w budynkach posiadających dobre warunki lokalowe, za wyjątkiem kilkunastu znajdujących się w budynkach nieprzystosowanych.

W wielu placówkach prowadzono prace remontowe, np.: wymieniono stolarkę okienną w **7** łódzkich przedszkolach, przeprowadzono modernizację łazienek dla dzieci w **4** przedszkolach w Zduńskiej Woli i w **10** w Łodzi, natomiast w PS nr 5, 24 i 26 w Piotrkowie Tryb. przeprowadzono remonty generalne.

W związku z powyższym poprawił się stan techniczny przedszkoli, zwłaszcza funkcjonujących na terenie miasta Łodzi: w 2015 r. wykonano obowiązki decyzji w **23** placówkach. Niemniej jednak nadal **12** placówek objętych jest postępowaniem administracyjno-egzekucyjnym (w ub.r.: **35**).

Na poprawę warunków pobytu przedszkolaków wpływ miało także przeniesienie kilku placówek do budynków zapewniających dużo lepsze warunki lokalowe, dot. to m.in. przedszkoli: w Krośniewicach (pow. kutnowski), Nr 1 w Brzezinach, Nr 8 w Skierniewicach. Wszystkie placówki zapewniły dostęp do bieżącej ciepłej wody w sanitariatach oraz środki do utrzymania higieny osobistej.

Na podstawie dokonanej oceny dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci stwierdzono, iż nieprawidłowości w tym zakresie dotyczyły 3,2% skontrolowanych stanowisk.

Nie wszystkie przedszkola posiadają własne place zabaw, jednakże sytuacja w tym zakresie stopniowo się poprawia – uruchomiono nowe place zabaw, np. przy przedszkolach: w Kielczygłowie (pow. pączęzański), w Kurabce (pow. skierniewicki).

Pracownicy pionu HDM PSSE woj. łódzkiego zwracali również uwagę na bezpieczeństwo dzieci uczestniczących w zabawach na świeżym powietrzu, w szczególności sprawdzano realizację wymogu wymiany piasku, zabezpieczanie piaskownic przed zanieczyszczeniami oraz posiadania atestów i certyfikatów urzędzeń na placach zabaw.

Szkoły

W roku 2015 na terenie województwa łódzkiego nadzorowano **1295** szkół różnego typu (w 2014 r. – **1 299**), w tym **333** (w 2014 r. – **322**) zespoły szkół. Kilka placówek uległo likwidacji, np.: **1** w pow. łaskim (SP w Maleni), **2** w pow. pajęczańskim (SP w Broszcinie i Stróży).

- **Ocena stanu technicznego szkół**

Stan techniczny budynków szkół ulega sukcesywnej poprawie, jednakże jest to proces powolny. W okresie wakacyjnym w większości szkół prowadzono drobniejsze prace remontowo-konserwatorskie, polegające m. in. na odnawianiu ścian, sufitów: w pomieszczeniach dydaktycznych, sanitariatach, ciągach komunikacyjnych oraz renowacji podłóg, armatury łazienkowej, mebli szkolnych.

Ponadto od kilku lat realizowany jest program termomodernizacji placówek oświatowych, w ramach którego w 2015 r. wykonano prace dociepleniowe, wymieniono stolarkę okienną i naprawiano dachy, np. w: SP Nr 190 w Łodzi, Gimnazjach Nr 41, 44 w Łodzi, a także w: SP w Micinie (pow. kutnowski) SP i Gimnazjum w Witoni (pow. łęczycki).

Poprawiły się również warunki - dzięki remontom, rozbudowom i przeniesieniu do nowych budynków, np. w **9** szkołach w pow. piotrkowskim.

Jednakże, w dalszym ciągu - z uwagi na ograniczone środki finansowe - zakres prowadzonych prac remontowych w szkołach funkcjonujących na terenie miasta Łodzi był nadal niewystarczający i chociaż w 2015 roku wykonano **44** decyzje, to nadal **77** szkół objętych jest postępowaniem administracyjno-egzekucyjnym.

- **Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej**

Wszystkie szkoły na terenie województwa łódzkiego są skanalizowane (30% posiada kanalizację miejscową), podłączone do wodociągów (5 posiada własne ujęcie wody), żadna nie posiada ustępów zewnętrznych.

Podczas bieżącego nadzoru pracownicy PIS woj. łódzkiego szczególną uwagę zwracali na zapewnienie uczniom odpowiednich warunków do utrzymania higieny osobistej. Dostęp do ciepłej bieżącej wody w pomieszczeniach sanitarnohigienicznych był w prawie wszystkich placówkach, za wyjątkiem **5**, w większości był również stały dostęp do mydła, papieru toaletowego i możliwość osuszania rąk. W przypadkach braków w tym zakresie wydano zalecenia pokontrolne (dot. 1,7% szkół). Standardy dostępności do urządzeń sanitarnych nie były zachowane w 3,3% szkół.

Natryskownie w blokach sportowych posiadało ponad 51% szkół, jednakże bardzo rzadko wykorzystywane są one przez uczniów po zajęciach w-f, co w dużym stopniu wynika z braku czasu podczas przerw międzylekcyjnych.

W dalszym ciągu zastrzeżenia budzi stan sanitarno-techniczny sanitariatów, zwłaszcza w łódzkich szkołach, niemniej jednak ulega on sukcesywnej poprawie – w 2015 r. zły stan tych pomieszczeń stwierdzono w **29** placówkach, a dla porównania w 2014 r. – w **49**.

- **Infrastruktura do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego**

Infrastruktura do prowadzenia zajęć w-f w szkołach jest nadal niewystarczająca - brak możliwości prowadzenia zajęć ruchowych odnotowano w 8% (szkoły nie posiadające własnych, korzystające jedynie z innych obiektów sportowych).

Ponadto, wiele szkół posiada tylko samo boisko (7%) bądź salę zastępczą (4%), w związku z czym dzieci w 10% szkół ćwiczą na korytarzach.

Szkoły nieposiadające sal gimnastycznych zajęcia prowadzą na świeżym powietrzu, bądź realizują program WF w salach innych szkół.

Część placówek, mimo posiadania własnej infrastruktury sportowej, dodatkowo korzysta z basenu, stadionu miejskiego lub gminnego i hal sportowych.

Jednakże, warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego ulegają systematycznie poprawie, głównie dzięki budowie sal gimnastycznych, hal sportowych oraz wielofunkcyjnych boisk, i tak: w 2015 r. oddano do użytku nowe bloki sportowe, m.in. w: SP w Dąbrówce (pow. brzeziński), filialnej SP w Czestkowie (pow. kutnowski), SP w Żychlinie (pow. kutnowki), SP w Lutomierniku (pow. pabianicki), SP w Babach (pow. piotrkowski), Gimnazjum w Brąszewicach (pow. opoczyński), a także nowoczesne boiska, m.in. przy: SP w Micinie (pow. kutnowski) SP Nr 5 i ZS Nr 1 w Kutnie, SP Nr 204 i Gimnazjum Nr 33, 41 w Łodzi, SP Nr 2 w Piotrkowie Tryb., SP w Szczytach (pow. pajęczański), SP Nr 8 w Zgierzu i ZSS w Opocznie.

Poprawiła się również sytuacja w zakresie zapewnienia warunków do prowadzenia zajęć ruchowych na świeżym powietrzu dla dzieci sześciolatków – oddano do użytku place zabaw przy aż **16** szkołach w pow. opoczyńskim, a także przy: SP w Imielnie (pow. kutnowski), a część już funkcjonujących doposażono.

W dalszym ciągu stan sanitarny bloków wychowania fizycznego (sale gimnastyczne, natryskownie i przebieralnie) w łódzkich placówkach oceniono jako zły – ściany i sufity w części brudne, z płatami odpadającej farby, zniszczona stolarka okienna, ruchome parkiety. W 28 placówkach z uwagi na powyższe nieprawidłowości trwają od wielu lat postępowania administracyjne i egzekucyjne a z uwagi na zły stan nawierzchni, zagrażający bezpieczeństwu przebywających osób, wyłączone są z użytkowania sala gimnastyczna w XXIII LO w Łodzi oraz boiska przy II LO w Łodzi i II LO w Wieluniu.

Jednakże sytuacja w tym zakresie ulega stopniowej poprawie - wyremontowano bloki sportowe np. w: Gimnazjum Nr 5, 16, 24 w Łodzi, SP nr 1 w Sulejowie, SP w Trzepnicy (pow. piotrkowski), SP w Nowej Brzeźnicy (pow. pajęczański), ZS Nr 1 w Wieluniu, SP Nr 5 i ZSZ w Ozorkowie, ZSP Nr 15 w Łodzi.

- **Warunki pracy ucznia**

Pracownicy pionu HDM oceniali zapewnienie właściwych warunków higieny procesu nauczania - sprawdzano dostosowanie mebli szkolnych do wzrostu dzieci oraz rozkłady zajęć lekcyjnych. Nieprawidłowo zestawionych i dostosowanych stanowisk było w 9,5% skontrolowanych oddziałów, a w 2,3% stwierdzono nieprawidłowości w rozkładzie zajęć lekcyjnych, które dotyczyły głównie przekroczenia liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia o ponad 1 godzinę.

Podczas bieżącego nadzoru sprawdzano także zapewnienie warunków do pozostawiania w placówce podręczników i przyborów szkolnych – 56% szkół stwarzało taką możliwość. Częściej niż w latach ubiegłych, w związku z objęciem obowiązkiem szkolnym 6-latków, występuje w szkołach zmienność, np. w: **11** szkołach w pow. piotrkowskim.

- **Substancje i preparaty chemiczne w szkolnych pracowniach**

Jak co roku prowadzony był nadzór nad odpowiednim przechowywaniem i oznakowaniem niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w szkolnych pracowniach chemicznych oraz posiadaniem aktualnego ich spisu. W nadzorowanych placówkach uczniowie systematycznie zapoznawani byli z treścią kart charakterystyk w/w substancji, a w pracowniach chemicznych w widocznym miejscu znajdowały się regulaminy oraz instrukcje bhp, określające zasady bezpiecznego korzystania z wyposażenia. Należy zauważyć, iż coraz więcej szkół po oddaniu do utylizacji przeterminowanych substancji chemicznych niebezpiecznych, rezygnuje z zakupu nowych i przeprowadzania doświadczeń, w zamian podczas zajęć wykorzystując prezentacje multimedialne.

Warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego

Na terenie woj. łódzkiego w 2015 r. nadzorowano **24** (w 2014 r. – **19**) placówki kształcenia ustawicznego, tj.: warsztaty i centra szkolenia zawodowego, funkcjonujące samodzielnie, a także **23** warsztaty szkolne, wchodzące w skład zespołów szkół ponadgimnazjalnych.

Stan sanitarno - techniczny większości z nich nie budził zastrzeżeń. Złe warunki sanitarno-techniczne stwierdzono w CKU w Łodzi, w związku z czym prowadzone jest przez PWIS w Łodzi postępowanie egzekucyjne oraz w ZSP Nr 2 RCKUiP w Łowiczu, gdzie wszczęto postępowanie administracyjne.

Poprawę natomiast uzyskano – poprzez zrealizowanie obowiązków decyzji PWIS w Łodzi - w ZS w Żychlinie i w ZS RCKU w Wojsławicach.

Placówki z pobytem całodobowym

Na terenie woj. łódzkiego w 2015 r. funkcjonowało **145** placówek z pobytem całodobowym, do których zalicza się:

- **placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym domy dziecka i pogotowia opiekuńcze,**
- **domy studenckie,**
- **bursy i internaty,**
- **młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii,**
- **specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze.**

Domy dziecka i placówki opiekuńczo-wychowawcze sukcesywnie dostosowują się do wymagań określonych w przepisach prawnych regulujących organizację pieczy zastępczej. Placówki te znajdowały się w dobrym stanie sanitarno-technicznym.

Warunki pobytu poprawiły się znacząco w POW w Żychlinie, którą przeniesiono do innego budynku.

Bursy i internaty wchodzi w skład zespołów szkół i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, a także funkcjonują samodzielnie. Placówki tego typu nadal wymagają przeprowadzenia prac remontowych oraz doposażenia w nowe meble, a ich stan sanitarno-techniczny był zazwyczaj dostateczny. W 2015 r. oddano do użytku bursę w Opocznie.

Poprawił się stan techniczny dwóch **domów studenckich** - wykonano decyzję PPIS w Łodzi w V DS i VII DS UŁ w Łodzi (remont generalny budynków).

Specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze zapewniają naukę i opiekę dzieciom niepełnosprawnym fizycznie bądź umysłowo, a zatem obiekty, w których funkcjonują, w większości są dostosowane do zindywidualizowanego trybu nauczania. Stan sanitarno – techniczny w większości placówek był prawidłowy, za wyjątkiem SOSW Nr 6 w Łodzi, które objęte jest postępowaniem egzekucyjnym. Oddano do użytku boisko przy SOSW w Łasku.

Stan sanitarno-techniczny i higieniczny **Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych i Socjoterapii** był zadowalający, za wyjątkiem MOS Nr 3 w Łodzi - stosowano karanie mandatowe oraz MOW Nr 1 w Łodzi - wydano decyzję administracyjną (obecnie placówka zawiesiła działalność).

Uzyskano poprawę stanu technicznego w MOS Nr 4 i MOS Nr 2 w Łodzi.

Placówki wsparcia dziennego

Na koniec 2015 r. pod nadzorem znajdowały się **122** placówki tego typu (w 2014 r. – **107**). W większości były to świetlice środowiskowe, a także ogniska wychowawcze, ośrodki dydaktyczno-rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych, ośrodki adaptacyjne.

Stan sanitarno-techniczny generalnie nie budził zastrzeżeń. Poprawę stanu sanitarno-technicznego uzyskano, m.in. w **3** świetlicach środowiskowych w Radomsku.

W 2015 r. powstały nowe placówki wsparcia dziennego np.: **1** w pow. łaskim (w Łopatkach), **2** świetlice w pow. sieradzkim.

Placówki wychowania pozaszkolnego

W 2015 r. pod nadzorem znajdowało się **71** placówek (w 2014 r. - **67**), w większości to: domy kultury i pałace młodzieży, ogniska pracy pozaszkolnej, warsztaty terapii zajęciowej i inne. Placówki cieszą się dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży, które biorą udział w zajęciach artystycznych, rekreacyjno-sportowych, a także w działalności kulturalnej i imprezach okolicznościowych.

Stan sanitarno – techniczny w większości placówek był prawidłowy, generalny remont wraz z rozbudową przeprowadzono w Międzyszkolnym Ośrodku Sportowym w Zduńskiej Woli.

Placówki wypoczynku letniego i zimowego

Wypoczynek letni i zimowy zorganizowano prawidłowo, placówki zapewniły właściwe warunki sanitarno-higieniczne uczestnikom wypoczynku.

W 2015 roku na terenie woj. łódzkiego zostało zgłoszonych **752** turnusy wypoczynku (**557** letnich, **195** zimowych), w których łącznie wypoczywało **28398** dzieci i młodzieży.

Wypoczynek organizowano przeważnie (63%) w miejscu zamieszkania w formie półkolonii w świetlicach szkolnych i środowiskowych, domach kultury, salach sportowych itp., będących pod stałym bieżącym nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Turnusy wyjazdowe odbywały się w postaci, m.in.: kolonii, obozów: pod namiotami i innego typu. Ich stan sanitarny za wyjątkiem pojedynczych przypadków, w których podjęto działania, nie budził zastrzeżeń.

Podsumowanie

W placówkach oświatowo-wychowawczych systematycznie prowadzone są prace remontowe zmierzające do poprawy stanu sanitarno-higienicznego. Niemniej jednak, z uwagi na ograniczone środki finansowe są one wciąż niedostateczne, w stosunku do potrzeb, w związku z czym wiele szkół i przedszkoli (zwłaszcza łódzkich) znajduje się nadal w bardzo złym stanie technicznym.

Warunki do utrzymania higieny osobistej są dobre - wszystkie szkoły zapewniają uczniom dostęp do ciepłej, bieżącej wody w każdym pomieszczeniu sanitarno-higienicznym przynajmniej przy **1** umywalce, w większości sanitariatów jest stały dostęp do mydła, papieru toaletowego, a w przypadkach ich nie zapewnienia wydawane są stosowne zalecenia pokontrolne.

Pomimo zwiększającej się liczby nowopowstałych obiektów sportowych w dalszym ciągu w wielu szkołach brak jest dostatecznej bazy do prowadzenia zajęć w-f, głównie dotyczy to szkół podstawowych zlokalizowanych na terenach wiejskich.

Przygotował:

Marcin Głuszcz

Kierownik Oddziału Higieny Dzieci i Młodzieży WSSE

W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA I OŚWIATY ZDROWOTNEJ

I. Redukcja zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania wyrobów tytoniowych oraz narażenia na bierne palenie

Zmniejszenie rozpowszechnienia palenia tytoniu jest jednym z celów Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu na lata 2014-2018. Palenie tytoniu zostało uznane jako najważniejszy, poddający się redukcji, czynnik ryzyka chorób sercowo-naczyniowych, nowotworowych, chorób układu oddechowego oraz czynnik mający negatywny wpływ na zdrowie noworodków.

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego realizowane w ramach Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu skierowane są do grupy dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych.

1/ Programy profilaktyczne realizowane w placówkach oświatowych

A/ W roku szkolnym 2014/2015 zrealizowana została VII edycja programu edukacji przedszkolnej „Czyste powietrze wokół nas”.

W województwie łódzkim w zajęciach edukacyjnych uczestniczyło **17 216** dzieci w wieku 3-6 lat z **282** przedszkoli, **202** oddziałów przedszkolnych oraz **15** innych form wychowania przedszkolnego.

B/ Uczniowie klas I-III w 359 szkołach podstawowych województwa łódzkiego uczestniczyli w realizacji programu „Nie pal przy mnie, proszę”.

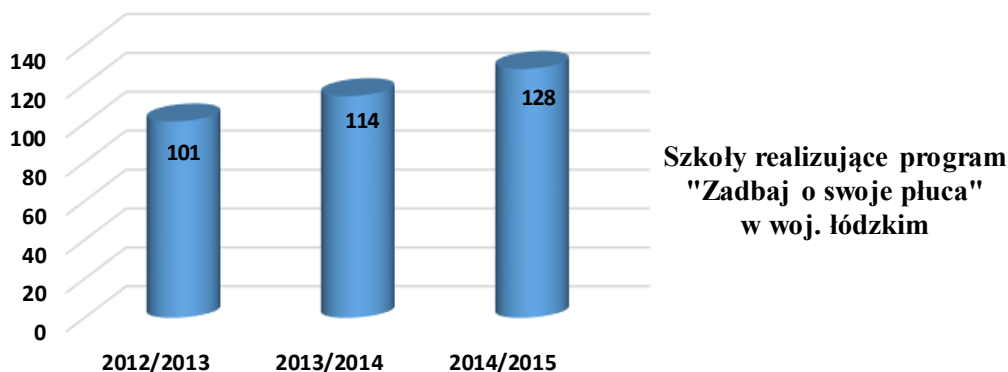
Łącznie w zajęciach edukacyjnych w roku szkolnym 2014/2015 wzięło udział **20 743** uczniów oraz **8 395** rodziców i opiekunów.

C/ Program Edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie” skierowany do uczniów starszych klas szkół podstawowych (klasy IV – VI) oraz uczniów szkół gimnazjalnych zrealizowany został w roku szkolnym 2014/2015 w województwie łódzkim łącznie w **378** szkołach: **127** szkołach gimnazjalnych (29%) i **251** szkołach podstawowych (30 %)

W działaniach z zakresu programu brało udział **20 606** uczniów (**11 073** ze szkół gimnazjalnych i **9 533** ze szkół podstawowych) oraz **6 933** rodziców i opiekunów.

D/ Z inicjatywy Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi w szkołach podstawowych województwa łódzkiego realizowany jest Wojewódzki Program Edukacyjny „Zadbaj o swoje płuca”, który od 2008 r., po uzyskaniu akceptacji Głównego Inspektora Sanitarnego realizowany jest w całym województwie.

W roku szkolnym 2014/2015 w programie uczestniczyło **13 755** uczniów oraz **3 216** rodziców i opiekunów ze **128** szkół podstawowych woj. łódzkiego.

2/ Profilaktyczne kampanie społeczne

A/ Światowy Dzień bez Tytoniu (obchodzony 31 maja) adresowany jest do młodzieży i osób dorosłych. W 2015 r. pracownicy Inspekcji Sanitarnej naszego województwa promowali zdrowy styl życia wolny od tytoniu poprzez happeningi, konkursy, zawody sportowe, punkty informacyjno-edukacyjne oraz za pośrednictwem mediów lokalnych. Odbiorcami działań było **8 658 osób**.

B/ Światowy Dzień Rzucania Palenia (obchodzony corocznie w trzeci czwartek listopada) adresowany jest do osób dorosłych. W 2015 r. w województwie łódzkim **22 560** mieszkańców stało się odbiorcami tych działań. Pracownicy Inspekcji Sanitarnej pionu promocji zdrowia organizowali przede wszystkim punkty informacyjno-edukacyjne, w których osoby palące i narażone na bierne palenie mogły zmierzyć poziom tlenu węgla w wydychanym powietrzu. Idea Światowego Dnia Rzucania Palenia była również szeroko promowana w mediach lokalnych naszego województwa oraz w Internecie.

II. Profilaktyka otyłości wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia

W zakresie poprawy sposobu żywienia ludności i jakości zdrowotnej żywności oraz zmniejszenia występowania otyłości wśród Polaków, Narodowy Program Zdrowia na lata 2007-2015 zakładał między innymi upowszechnianie zasad prawidłowego żywienia, wiedzy o składzie i wartości odżywczej produktów żywnościowych oraz o znakowaniu żywności w celu umożliwienia konsumentom dokonania świadomego wyboru.

Jak podaje raport PZH z 2012 r. „Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania” nadwaga stanowi jeden z najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych związanych ze stylem życia. Nadwaga i otyłość są podstawowymi czynnikami ryzyka wielu chorób przewlekłych (w tym nadciśnienia tętniczego, chorób serca, układu oddechowego, cukrzycy typu II), a także przedwczesnej śmierci.

1/ Począwszy od roku 2006 realizowany jest Program „Trzymaj Formę” skierowany do uczniów starszych klas szkół podstawowych oraz uczniów szkół gimnazjalnych. Współpartnerami Programu są: Główny Inspektorat Sanitarny oraz Stowarzyszenie „Polska Federacja Producentów Żywności” w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Celem programu „Trzymaj Formę!” jest edukacja w zakresie kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia oraz zbilansowanej diety.

W roku szkolnym 2014/2015 zrealizowana została w województwie łódzkim IX edycja programu, w której uczestniczyło łącznie **50 674** uczniów **477** szkół: **13 505** uczniów z **233** szkół podstawowych oraz **37 169** uczniów z **244** szkół gimnazjalnych.

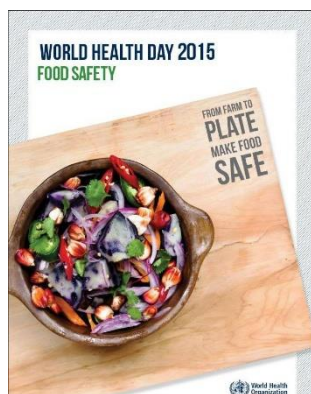
2/ V Wojewódzki Konkurs Kulinaryny „Jem smacznie, zdrowo i kolorowo” dla uczniów szkół gimnazjalnych.

24 lutego 2015 r. w Zespole Szkół Gastronomicznych w Łodzi odbył się finał V Wojewódzkiego Konkursu Kulinarного „Jem smacznie, zdrowo i kolorowo”. Zadaniem uczestników było przygotowanie dania na bazie białego mięsa lub ryby, opracowanego według własnej receptury. O pierwsze miejsce walczyło **14** dwuosobowych zespołów kucharskich – uczniów szkół gimnazjalnych z **12** powiatów województwa łódzkiego.

3/ Światowy Dzień Zdrowia WHO w 2015 r. obchodzony był pod hasłem „Z pola na stół – uczynić jedzenie bezpiecznym”.

Działania realizowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną w ramach Światowego Dnia Zdrowia skierowane były do społeczności lokalnej, interesantów Inspekcji Sanitarnej, dzieci przedszkolnych, uczniów, nauczycieli oraz dyrektorów szkół, przedszkoli i żłobków, osób odpowiedzialnych za stołówki i sklepiki szkolne, pracowników opieki społecznej, podopiecznych DPS-ów, placówek opiekuńczo-wychowawczych, świetlic środowiskowych, pacjentów placówek opieki zdrowotnej, członkiń Kół Gospodyń Wiejskich oraz członkiń Stowarzyszenia Amazonek.

Dla uczestników obchodów Światowego Dnia Zdrowia zorganizowano: konferencje, szkolenia, wykłady, prelekcje, konkursy, eventy oraz imprezy profilaktyczne. Również lokalne media szeroko włączyły się w promowanie tematyki bezpiecznej żywności. Z szacunkowych danych odbiorcami działań w województwie było blisko **188** tysięcy osób.

4/ XII Wojewódzka Konferencja Profilaktyczna „Trzymaj Formę”,

której ideą była popularyzacja wiedzy z zakresu rozpoznawania zagrożeń zdrowotnych, zapobiegania im oraz trwałego kształtowania postaw i zachowań dotyczących racjonalnego żywienia i aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży. Adresatami i uczestnikami konferencji byli przedstawiciele władz lokalnych, dyrektorzy i nauczyciele szkół podstawowych i gimnazjalnych, pielęgniarki szkolne, koordynatorzy programów profilaktycznych oraz pracownicy zajmujący się rozwiązywaniem problemów młodzieży szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie Łodzi i województwa łódzkiego. Łącznie uczestnikami konferencji było **198** osób.

5/ „Aktywni latem” to cykl pięciu spotkań, które w lipcu zorganizowano w łódzkim parku Źródlika dla mieszkańców Łodzi. Dzieci spędzające wakacje w mieście i dorośli mieszkańcy naszego miasta uczestniczyli w zajęciach tanecznych w rytmie zumbi, z podstaw tai chi oraz fitness. We wszystkich spotkaniach uczestniczyło ponad **200** osób.

III. Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych

Priorytetowym kierunkiem działań Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim w zakresie profilaktyki używania substancji psychoaktywnych było przeciwdziałanie używaniu tzw. nowych narkotyków. Zmiany prawne umożliwiające zamykanie oficjalnych punktów sprzedaży nie zlikwidowały problemu używania przez młodzież tego typu substancji. Łatwa dostępność z nielegalnych źródeł, w tym także za pośrednictwem internetu, sprawiają, że „dopalacze” są obecne w środowisku młodzieży stanowiąc duże zagrożenie. Badania przeprowadzone przez Główny Inspektorat Sanitarny wykazują niepokojąco rosnącą tendencję liczby zatruc „dopalaczami”. Według „Raportu Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie środków zastępczych – razem przeciw dopalaczom 2013-2014” największa liczba zgłoszeń zatruc środkami zastępczymi, zarówno w 2013 jak i 2014 roku pochodziła z województwa łódzkiego; w 2013 – **259** przypadków, natomiast w 2014 – **686** przypadków. W 2015 roku Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi odnotowała aż **1559** podejrzeń zatruc środkami zastępczymi.

1/ Od stycznia do czerwca 2015 r. zrealizowana została druga edycja Wojewódzkiej Kampanii Edukacyjnej Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „**Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie**”.

Adresatami Kampanii byli uczniowie szkół gimnazjalnych z terenu województwa łódzkiego, ich rodzice i opiekunowie a także nauczyciele i pedagodzy szkolni. Łącznie w **149** gimnazjach w zajęciach edukacyjnych realizowanych w ramach kampanii uczestniczyło **17366** uczniów. Zrealizowano również spotkania, w których uczestniczyło **9 855** rodziców i opiekunów.

Kampania ta zakończyła zaplanowaną na lata 2013-2015 Wojewódzką Kampanię Edukacyjną „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie”. We wszystkich edycjach kampanii łącznie w zajęciach edukacyjnych uczestniczyło **51 563** uczniów oraz **27 079** rodziców i opiekunów.

W związku z wciąż aktualnym zagrożeniem ze strony dopalaczy i licznymi przypadkami zatruc tymi substancjami podjęto decyzję o kontynuacji Kampanii w latach 2015-2018. Na przełomie października i listopada 2015 r. przeszkolono **192** osoby, które będą realizowały kolejne edycje kampanii edukacyjnej w szkołach naszego województwa.

2/ W 2015 roku pracownicy Inspekcji Sanitarnej zrealizowali szereg działań edukacyjnych skierowanych do osób na co dzień pracujących z młodzieżą: dyrektorów i nauczycieli placówek oświatowych, wychowawców placówek opiekuńczych, pedagogów, psychologów, kuratorów sądowych, policji, straży miejskiej, pracowników pomocy społecznej i bibliotek. Do najbardziej spektakularnych należały: dwie lokalne konferencje profilaktyczne zorganizowane przez Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne: w Brzezinach – „Wybierz zdrowie, wybierz życie – Stop dopalaczom” (**111** uczestników) i w Pabianicach pod hasłem „STOP dopalaczom” (**142** uczestników) oraz szkolenia: w Kutnie (w dwóch szkoleniach uczestniczyło **110** osób) i Piotrkowie Trybunalskim (**180** uczestników).

3/ We wszystkich powiatach województwa łódzkiego pionierem promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmował i organizował wiele innych działań profilaktycznych, m.in.: debaty, warsztaty, wykłady, projekcje filmów edukacyjnych, spotkania edukacyjne, pogadanki oraz prelekcje i koncerty. Adresatami tych przedsięwzięć była młodzież, ich rodzice i opiekunowie, a także osoby pracujące z młodymi ludźmi. Ponadto prowadzona była dystrybucja materiałów (brozur i ulotek) informacyjno-edukacyjnych. Dodatkowo informacje i ostrzeżenia przekazywano do mediów lokalnych, na strony internetowe oraz zamieszczano w miejscach publicznych. Odbiorcami działań było ponad **10 tysięcy** mieszkańców naszego województwa.

4/ **Od 2014 roku** Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego realizuje **Projekt „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”**. Głównym celem projektu jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym, tj. między 15 a 49 rokiem życia.

W ramach projektu w 2015 roku realizowana była kampania informacyjno-edukacyjna „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”, w ramach której organizowano liczne imprezy prozdrowotne m.in. punkty informacyjno-edukacyjne, debaty, konkursy.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi 23 maja 2015 r. zorganizowała punkt informacyjno-edukacyjny na rynku Centrum Manufaktura, w którym dostępne były porady specjalistów (położna, dietetyk, specjalista ds. uzależnień), badania zawartości CO w wydychanym powietrzu dla osób palących oraz materiały promocyjno-edukacyjne (ulotki, broszury, gadżety).

Zorganizowano również mobilny punkt informacyjno-edukacyjny w trambusie, który kursował na trasie Plac Wolności – rynek Manufaktura. W trambusie dostępne były materiały promocyjno-edukacyjne (ulotki, broszury, plakaty) oraz informacja na temat oferty punktu stacjonarnego.

Jednym z komponentów projektu jest program edukacyjny dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. W roku szkolnym 2014/2015 zrealizowana została II edycja programu, w którym uczestniczyło **6 510** uczniów oraz **2 175** rodziców ze **149** szkół.

Łącznie działaniami projektu w 2015 roku zostało objętych ponad **200 tys.** osób.

IV. Profilaktyka HIV/AIDS

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego wszystkie działania z zakresu profilaktyki HIV/AIDS realizuje w ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i zwalczania AIDS na lata 2012-2016.

1/ Kampanie i akcje informacyjne Krajowego Centrum ds. AIDS realizowane w 2015 r. przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa łódzkiego:

- A. **Kampania „Jeden test. Dwa życia. Zrób test na HIV. Dla siebie i swojego dziecka”** skierowana była do kobiet w wieku prokreacyjnym, które nie odnoszą ryzyka zakażenia HIV do siebie, a także do tych lekarzy ginekologów, którzy niechętnie kierują swoje pacjentki na badania w kierunku HIV. Celem kampanii było zwiększenie świadomości dotyczącej testowania w kierunku HIV wśród osób dorosłych, a w konsekwencji zmniejszenie liczby zakażeń HIV wśród nowo narodzonych dzieci.
- B. **Akcja profilaktyczna „Mój Walenty jest the best, idzie ze mną zrobić test”** promująca przy okazji walentynek wykonywanie testu w kierunku HIV przez młode i pełnoletnie osoby.
- C. **Kampania społeczna „Coś was łączy? Zrób test na HIV”**, realizowana od listopada 2015 r., której głównym celem jest promowanie testów diagnostycznych w kierunku HIV.

Łącznie odbiorcami kampanii w województwie łódzkim było około 12 200 osób.

2/ III Wojewódzka Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS

Oddział Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej WSSE w Łodzi zorganizował dwuetapową Wojewódzką Olimpiadę Wiedzy o HIV/AIDS adresowaną do uczniów szkół ponadgimnazjalnych województwa łódzkiego.

06 listopada 2015 r. w Powiatowych Stacjach Sanitarno-Epidemiologicznych woj. łódzkiego odbyły się etapy powiatowe Wojewódzkiej Olimpiady Wiedzy o HIV/AIDS. Wzięło w nim udział **177** uczestników z **62** szkół ponadgimnazjalnych. Dwudziestu najlepszych uczniów zakwalifikowało się do etapu wojewódzkiego, który odbył się 30 listopada w auli Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi. Zdobywcy I, II i III miejsca otrzymali nagrody, a pozostali uczestnicy upominki ufundowane przez WSSE w Łodzi.

Przygotowała:

Małgorzata Nowakowska-Dróżdż

Kierownik Oddziału Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej WSSE

NADZÓR NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni z 14 powiatów województwa łódzkiego w ramach zadań w zakresie przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu lub wytwarzaniu środków zastępczych w 2015 r. przeprowadzili przy udziale Policji kontrole w **26** sklepach, w których wprowadzały do obrotu środki zastępcze osoby fizyczne i prawne, prowadzące działalność gospodarczą, a mające siedzibę w Pabianicach, Poznaniu, Krakowie i Łodzi.

Wobec osób fizycznych wprowadzających środki zastępcze do obrotu a nie będących przedsiębiorcami, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej nie prowadziły działań faktycznych lecz postępowania administracyjne.

Przeprowadzono **97** kontroli i pobrano **193** próbki w celu identyfikacji zawartych w nich substancji. W niemal wszystkich produktach badania laboratoryjne potwierdziły obecność substancji psychoaktywnych.

W miejscu kontroli zabezpieczono **8509** opakowań wyrobów.

Konsekwencją przeprowadzonych działań było wydanie **156** decyzji administracyjnych orzekających o:

- wstrzymaniu wprowadzania do obrotu i wycofania ich z obrotu do czasu przeprowadzenia oceny i badań ich bezpieczeństwa,
- zaprzestaniu prowadzenia działalności w pomieszczeniach lub obiektach służących wytwarzaniu lub wprowadzaniu do obrotu na czas niezbędny do usunięcia zagrożenia,
- wycofaniu produktów z obrotu oraz ich zniszczenia na koszt Strony,
- nałożeniu kar pieniężnych za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych.

Koszty poniesione przez PIS za badania i ocenę bezpieczeństwa zatrzymanych w czasie kontroli produktów wynosiły **36.409 zł**, przy czym koszty te nie zostały wyegzekwowane.

Organy nałożyły kary pieniężne za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych w wysokości **3.900.000 zł**.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny rozpatrzył **85** odwołań od decyzji organu I instancji i w **82** przypadkach nie uznał zarzutów Strony i utrzymał w mocy decyzje PPIS, w pozostałych przypadkach uchylił decyzje PPIS i przekazał je do ponownego rozpatrzenia. Rozpatrzono również **19** zażaleń na postanowienia wydane przez PPIS województwa łódzkiego dotyczące odmowy uwzględnienia sprzeciwu. Stwierdzono niedopuszczalność zażaleń na postanowienia PPIS województwa łódzkiego. Ponadto PWIS w Łodzi w toku prowadzonych postępowań administracyjnych wydał postanowienia o odmowie przywrócenia terminu do wniesienia odwołania i dopuszczeniu dowodów oraz utrzymaniu w mocy postanowienia organu I instancji.

PWIS w Łodzi udzielił odpowiedzi na **30** skarg do WSA w Łodzi. W uzasadnieniu odpowiedzi odniósł się do zarzutów Strony i podtrzymał swoje stanowisko.

Po rozpatrzeniu spraw WSA w Łodzi oddalił skargi Strony lub je odrzucił z powodu braków formalnych lub fiskalnych.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi mając na względzie poziom i efektywność działań nadzorczych prowadzonych w obszarze nadzoru nad środkami zastępczymi kontynuował szkolenia i narady z inspektorami, radcami prawnymi i pracownikami zajmującymi się zagadnieniami środków zastępczych oraz współpracował z Policją, Izbą Celną i Kliniką Ostrych Zatruc w zakresie prowadzonych działań.

Kontynuowane były przez PPIS województwa łódzkiego działania edukacyjne i informacyjne mające na celu przedstawienie zagrożeń wynikających z używania środków zastępczych przez młodzież w wieku szkolnym.

W ramach powyższych działań organizowane były spotkania i prelekcje, kolportaż ulotek i materiałów informacyjnych wśród młodzieży w wieku szkolnym, organizowanie konkursów z nagrodami oraz poprzez prezentacje filmów szkoleniowych dla pedagogów i nauczycieli.

O skuteczności powyższych działań świadczy spadek liczby podejrzeń zatrucić środkami zastępczymi (dopalaczami) w grupie wiekowej 13-16 lat.

Działania edukacyjne i informacyjne koordynowane były przez Oddział Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej WSSE w Łodzi.

Przygotowała:

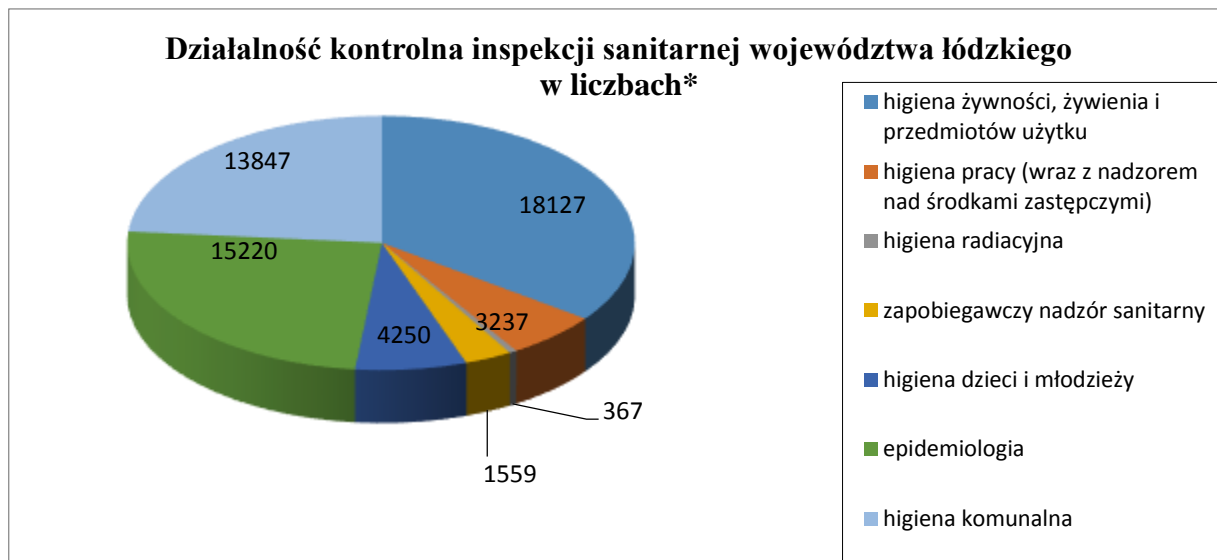
Barbara Piórkowska

Kierownik Zespołu ds. nadzoru nad „środkami zastępczymi”

PODSUMOWANIE

DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ INSPEKЦИИ SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W LICZBACH W ROKU 2015

W 2015 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w ramach sprawowanego nadzoru, dokonali w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego **57763** kontrole sanitarne i wizytacje, w tym poszczególne komórki organizacyjne przeprowadziły:

* wykres nie uwzględnia liczby wizytacji wykonanych w ramach Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia

Pracownicy pionu oświaty zdrowotnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego przeprowadzili **1156** wizytacje w placówkach realizujących programy prozdrowotne.

W związku ze sprawowanym nadzorem wydano **10195** decyzji administracyjnych (**PPIS - 9557, PWIS - 638**) oraz **5145** decyzji płatniczych (**PPIS - 5036, PWIS - 109**).

W postępowaniu represyjnym stosowano karanie mandatowe. Ukarano mandatami **1038** osób na kwotę **230180 zł**. Nałożono **125** kar pieniężnych na kwotę **4143050 zł**.

W ramach postępowania egzekucyjnego w administracji wydano **109** tytułów wykonawczych celem przymuszenia do wykonania obowiązku.

Tabela poniżej ilustruje działalność w tym zakresie, w poszczególnych zagadnieniach:

Lp.	Zagadnienia	Decyzje				Postanowienia	Tytuły wykonawcze	Nałożone mandaty
		Merytoryczne		Płatnicze				
		PPIS	PWIS	PPIS	PWIS			
1.	epidemiologia	671	16	317	1	92	62	19
2.	higiena żywności, żywienia i przedmiotów użytku	5754	15	2575	25	122	5	925
3.	higiena komunalna	2302	27	280	27	413	2	73
4.	higiena pracy	465	7	212	7	57	4	5
5.	higiena dzieci i młodzieży	160	37	61	49	61	34	16
6.	ochrona radiacyjna	0	325	0	0	0	0	0
7.	zapobiegawczy nadzór sanitarny	79	211	1571	0	97	0	0
8.	nadzór nad środkami zastępczymi	126	0	20	0	117	2	0
	OGÓLEM:	10195		5145		959	109	1038